

ÁLLAMI SZÁMVEVŐSZÉK

ELEMZÉS

A piaci verseny szempontjai a COVID-19 világjárvány időszakában a védekezési eszközök tekintetében

2021.

ÁLLAMI SZÁMVEVŐSZÉK

ELEMZÉS

A piaci verseny szempontjai a COVID-19 világjárvány időszakában a védekezési eszközök tekintetében

Engedélyező:

Domokos László
elnök

ÁSZ
ÁLLAMI SZÁMVEVŐSZÉK
ELNÖK

Az Elemzés
az interneten
a www.asz.hu
oldalon
olvasható.

Szerkesztő:

KISTÓTH KRISZTINA projektvezető

Az elemzés elkészítését felügyelte:

SALAMON ILDIKÓ felügyeleti vezető

Készítették:

KISTÓTH KRISZTINA projektvezető

PENCZ MÁRIA számvevő

PÉNTEK LÁSZLÓ számvevő

DR. PETRÁNYI GÁBOR számvevő

SZAKÁLYNÉ TÓTH ZSUZSANNA számvevő

Kiadja az Állami Számvevőszék

EL-3177-012/2021.

TARTALOMJEGYZÉK

▶	VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ	5
▶	BEVEZETÉS	7
▶	AZ ELEMZÉS MÓDSZERE	8
▶	AZ ELEMZÉS EREDMÉNYEI	9
	1. A verseny ismérvei egyensúlyi piacon és torzulása a hiánygazdaságban	9
	1.1. A kereslet és a kínálat	10
	1.2. Az árak szerepe.....	11
	1.3. Eladói attitűd	11
	1.4. Vevői attitűd	12
	1.5. A „társadalmi költség”	13
	2. A verseny módosulása a Covid-19 világjárvány idején egyes, a védekezést biztosító eszközök piacán.....	14
	2.1. A lélegeztetőgépek piaca.....	15
	2.2. A vakcinák piaca	16
	2.3. Az orvosi eszközök, védőfelszerelések piaca	19
	2.4. A tesztek piaca.....	20
	2.5. A személyes védekező eszközök piaca (fertőtlenítőszer, maszkok).....	21
	2.6. A védekező eszközök területén a piac reagálásának közös vonásai	23
	3. Az Európai Unió koordinációja	25
	4. A közbeszerzés a járványhelyzet idején.....	26
	4.1. A verseny és a piac közbeszerzés során.....	26
	4.2. Járványhelyzet hatása a közbeszerzésre	27
▶	FELHASZNÁLT SZAKIRODALOM.....	29
▶	VONATKOZÓ JOGSZABÁLYOK JEGYZÉKE	30
▶	FOGALOMTÁR, FORRÁS HIVATKOZÁSOK	31
	Fogalomtár	31
	Forrás hivatkozások.....	32

VEZETŐI ÖSSZEFOGLALÓ

A Covid-19 néven ismertté vált vírus okozta világjárvány az elmúlt több mint egy évben jelentős hatással volt a társadalmi és a gazdasági folyamatokra. A vírus eddigi három hullámának időszakában hozott döntések megváltoztatták az emberek életmódját, a biztonságra törekvés és a védekező eszközökhöz hozzáférés szempontjai elsődlegessé váltak.

Ebben a helyzetben társadalmi kihívást jelentett – nemcsak Magyarországon – a védekezéshez szükséges alapvető termékekből a hirtelen megnövekedett kereslet kielégítése. A járványhelyzet kitörésével a világon szinte mindenhol ugyanabban az időben jelentek meg az igények ugyanazon eszközök iránt. Ez az elmúlt

A védekező eszközök piacán hiánygazdaság alakult ki.

időszak kínálati piacával szemben merőben új helyzetet eredményezett, a járványhelyzetben a védekező eszközök piacán keresleti piac alakult ki, ahol a vevők „versenyeztek” a termékekért. Az elemzett – 2019. negyedek negyedétől 2021. első negyedévéig lefedő – időszakban az orvosi/védőeszközök, a maszk, a vírusesz, a lélegeztetőgép, és a fertőtlenítők piacát átmeneti, a vakcinák piacát tartós hiány jellemezte.

A világjárvány kiváltotta rendkívüli piaci helyzetben természetesen nem a megszokott piaci mechanizmusok érvényesültek. A megváltozott körülményekhez történő gyors és rugalmas alkalmazkodásra – amely a fennmaradás alapja – volt szükség az eladói és a vevői oldalon egyaránt, a „szabályozó állam” pedig kellő aktivitással és kockázatvállalással lehetett képes a szükséglet alapú ellátást biztosítani és ezzel a járvány okozta társadalmi költségeket csökkenteni. Rendkívüli helyzetben ugyanis az emberek életének a védelme a cél, amely felülírja az általános szabályokat.

Az elemzett védekező eszközök piacain a hiánygazdaságra jellemző közgazdasági összefüggések érvényesültek. A világjárvány első hullámában a kereslet egy időben és világszinten történő nagymértékű növekedésekor a kínálat növekedését a szabad vállalati kapacitások és a termeléshez szükséges erőforrások rendelkezésre állásának hiánya korlátozta. A járványhelyzet időszakában a védekező eszközök piacán bekövetkezett hiány egyértelműen az erőforrások korlátosságára volt visszavezethető.

A piacokon az árak szabályozó szerepe csak korlátozottan érvényesült. A védekező eszközök alkalmazása életet menthet, vagy hiánya életet vehet el, ami értékben nem kifejezhető, ezért a vevők mérlegelésében az ár jelentősége csökkent. A termékek árával szemben továbbá mérlegelni kellett azok hiányának „társadalmi költségét” is. A járvány elszabadulása az egészségügyi kiadásokon felül a kieső munkaerő miatt számottevő teljesítmény visszaesést okozhat a termelésben, szolgáltatásban, amely jelentékeny adókiesést eredményezhet. E társadalmi költségek a járvány helyzetben jelentőssé válhatnak, ezért csökkentésük érdekében központi beavatkozásra volt szükség.

Az árak szabályozó szerepe korlátozottan érvényesült.

A kínálati, eladói oldal a rendkívüli keresletnek több területen nem tudott eleget tenni. A megjelent hiány miatt az eladóknak nem voltak értékesítési gondjaik, a vevőknek ugyanakkor versenyezni kellett a termékekért, ezzel az erőviszonyok nagymértékben eltolódtak az eladók javára.

Az aktív keresési hajlandóság növelni tudta a beszerzett termék mennyiségét.

A hiány állapotban a vevők a védekező eszközökön belül – ahol lehetséges volt – kényszerhelyettesítésekre kényszerültek. Attitűdjük szerint a passzív várakozó és az aktív kereső reakciók között választhattak. Magyarország aktív reakciókkal, új termékek, új piacok iránti magas keresési hajlandósággal képes volt a hiánygazdaság keretein belül a rendelkezésre álló védekező eszközök mennyiségét több területen is növelni.

A járvány helyzetben az eladói oldal alkalmazkodása aktív volt. Rövid időn belül megkezdődött a kínálat felzárkózása a megnövekedett kereslethez. Megjelentek a helyettesítő termékek, a vállalatok növelték a kapacitást, termékfejlesztéseket hajtottak végre, új gyártó sorokat állítottak be, új beruházások indultak. A beruházások befejezéséhez azonban évre, akár évekre van szükség, jelentős részük még folyamatban van.

A hiánygazdaságban a termékek beérkezésének kockázata, a szállítási késedelmek arra készítetik a vevőt, hogy „biztonsági stratégiát” alkalmazzon. Ennek következtében néhol a tényleges felhasználásnál nagyobb készlet halmozódhat fel. A hiány esetén jellemző viselkedésforma, vevői attitűd, bizonyos termékek esetében Magyarországon is érvényesült. Főleg a járvány első hullámában keletkezett – a tényleges felhasználást meghaladó – készlet többletet egyrészt a vevői biztonsági készletezésre való hajlandóság, másrészt a várható felhasználás – tapasztalat és bázis adat hiányában – nehézkes tervezése okozta.

A védekező eszközök piacait a járványhelyzet alatt rövidebb vagy hosszabb ideig hiánygazdaság jellemezte. 2020 nyarára ez a hiány – a vakcinák kivételével – megszűnt, a termékek hazai, vagy import beszerzése biztosított volt. A vevők és eladók viselkedése a járványhelyzet alatt Magyarországon a hiánygazdaság „normális” attitűdjét, reakcióit mutatták. A vevők és eladók hiányra adott válaszaiban világosan érvényesültek a hiánygazdaságot leíró Kornai János által bemutatott közgazdasági összefüggések.

A közbeszerzésnek az „eladók piacán” is működni kellett.

A járványhelyzet a közbeszerzések területén is változásokat igényelt. A közbeszerzés szabályai jellemzően a kínálati piacon, a „vevők piacán” működnek, ahol a vevő az eladók közül válogatva a legmegfelelőbb áron és minőségben tudja beszerezni a kívánt terméket. Ezzel szemben a hiánygazdaság az „eladók piaca”, ahol megnőtt a gyors reagálás fontossága. Az intenzív hiány pedig növeli a korrupciós kockázatot is. A védekező eszközök hiányára válaszul a sürgős esetek, az azonnali intézkedések feltételeit a közbeszerzés keretében meg kellett teremteni, figyelemmel arra, hogy a szabálykövetésnek és rendezettségnek a Covid-19 világjárvány időszakában különösen nagy jelentősége van.

A közbeszerzések járványhelyzet alatti magyarországi szabályozása az alapvető folyamatok megtartása mellett nagyfokú rugalmasságot teremtett és az Európai Bizottság ajánlásával is összhangban történt. A szabályozási egyszerűsítés, mentesítés támogatta a piacon fellelhető védekező eszközök esetén a gyors reagálást, ezáltal a gyors beszerzés hozzájárult a hiány állapotok mielőbbi csökkentéséhez. A döntéshozatal folyamatába épített új kontrollok, a beszerzések szabályszerűségének utólagos ellenőrzése a járvány helyzetben is hozzájárult az integritás erősítéséhez és a korrupciós kockázatok csökkentéséhez.

A védekező eszközök piacán az ország kitérségének csökkentésére Magyarország jelentős erőfeszítéseket tett a hazai termelői kapacitások kiépítésére, fejlesztésére. Ezek hiányában egy ország kiszolgáltatott helyzetbe kerülhet a globális ellátási láncok időleges megszakadása vagy lassulása esetén. A költségvetési támogatással létrejött beruházások eredményeként a fertőtlenítőszer és a maszkgyártás területén Magyarország önellátóvá vált. A kiépített és a folyamatban lévő beruházások során kiépülő kapacitások több területen meg is haladhatják a hazai igényeket, amely export lehetőséget teremthet, vagy akár világjárványokra való jövőbeli reagálás bázisai lehetnek.

Összegezve megállapítható, hogy a Covid-19 járványhelyzetre is igaz az a megközelítés, hogy válsághelyzetben a társadalmi viszonyok, intézményi adottságok meghatározott magatartási formákat, gazdasági szabályosságokat, normákat szülnek. Ezeket nem lehet állami elhatározással hatályon kívül helyezni. A tudatos cselekvésnek ugyanakkor széles tere van, egyes tendenciák felerősíthetők vagy gyengíthetők, az alkalmazkodás sűrűsödése csökkenthető, továbbá egyes adottságok nem örökérvényűek, aktívan megváltoztathatók.

A tudatos cselekvésnek a rendkívüli helyzetekben is tere van.

BEVEZETÉS

A 2019. év végén Vuhanban (Kína) megmagyarázhatatlan vírusos tüdőgyulladásos megbetegedések történtek, amely koronavírusos betegség később Covid-19 néven vált ismertté, és egy új világjárvány kezdetét jelentette. A járvány első regisztrált magyarországi esetét 2020. március 4-én, az első elhunyt beteget pedig március 15-én jelentették.

A járvány eddig három hullámban jelentkezett hazánkban. Az első, 2020 márciusában kezdődő hullám során az aktív esetek száma egészen május elejéig nőtt, majd folyamatosan csökkenni kezdett július második feléig. Ezt követően augusztustól, a második hullám beköszöntével gyors emelkedésnek indult. A második hullám során jóval több beteget azonosítottak, nagyobb arányban fiatalokat, akikre a betegség kevésbé veszélyes. A második hullám decemberben gyengülni kezdett. Azonban 2021 februárjának közepén, az eredeti vírusnál jóval fertőzőbb brit mutáns megjelenése miatt újra emelkedésnek indult az esetszám. Ebben a harmadik hullámban minden addigi rekordot megdöntött a kórházban ápoltság személyek száma.

Magyarország Kormánya (továbbiakban: Kormány) 2020. január 31-én a Koronavírus-járvány Elleni Védekezésért Felelős Operatív Törzset (továbbiakban: Operatív Törzs) hozott létre, majd a járvány megjelenése után, 2020. március 11-én országos veszélyhelyzetet hirdetett ki, amellyel különleges jogrend lépett életbe Magyarországon (40/2020. (III. 11.) Korm. rendelet). Ahogy a világ legtöbb országában történt, Magyarországon is az emberek mindennapi életét korlátozó intézkedéseket hoztak, amelyeket csak fokozatosan, a járvány első hullámának lecsengésével oldottak fel. A gazdaság – ahogy a világ többi részén is – jelentősen visszaesett, az emberek egy része elvesztette munkáját, egy részük csak rövidebb időre. A márciusban kihirdetett veszélyhelyzet 2020. június 18-án szűnt meg, helyette legalább 6 hónapra járványügyi készültséget vezettek be.

A második hullám időszakában – nagyobb egészségügyi felkészültség mellett – kevésbé szigorú védelmi intézkedéseket vezettek be, amelynek egyik fő célja az volt, hogy a gazdaság működőképes maradjon. 2020. november 11-től került sor ismét szigorú korlátozásokra.

A harmadik hullám időszakában, 2021. márciustól további szigorúbb zárás kezdődött meg, ezen belül bezártak az óvodák, az általános iskolák, a nem létfontosságú üzletek, szüneteltek a szolgáltatások, a települési közterületeken kötelezővé vált a maszk használat.

Az életek védelméért a legfontosabb feladat az volt, hogy a védekezéshez szükséges alapvető termékekből a hirtelen megnövekedett kereslethez elegendő mennyiséget biztosítsanak, ezt követte a gazdaság és a munkahelyek megvédése. Az alapvető termékek közül az orvosi/védő eszközök, a maszk, a víruseszt, a lélegeztetőgép, a fertőtlenítőszer említendő a legfontosabbak között. Az arcot, orrot eltakaró maszk kötelezővé tételével, a tesztek terjedésével, illetve maga a veszélyhelyzet elhúzódása miatt, jelentősen megnőtt a védekező eszközök iránti kereslet.

Az elemzés célja annak bemutatása, hogyan alakult a védekezési eszközök piaci versenye a Covid-19 világjárvány idején, melyek az ismérvei ennek a módosult piacgazdaságnak a klasszikus versenyhelyezethez képest, valamint mely szempontokat kellett mérlegelniük a gazdaság szereplőinek. Az elemzés a piacgazdaságok és a hiánygazdaság fő jellemzőinek bemutatásán keresztül keresi azokat a piaci verseny módosulásokat (torzulásokat), amelyeket a járvány világméretűvé válása idézett elő.

A XXI. századi társadalom jelentős része a „kínálati piac” körülményei között élt eddig, ezért a hiánygazdaság körülményei közötti viselkedésformák közérthető bemutatása segít e rendkívüli helyzet megértésében.

AZ ELEMZÉS MÓDSZERE

Az elemzés időszaka 2019. IV. negyedév kezdetétől a 2021. I. negyedév végéig tart. Az elméleti megalapozás kitekintő jellegű, ezért a fejezet nem konkrét elemzési időszakhoz kötött. A Covid-19 világvárvány időszakára vonatkozó a védekező eszközök piacát elemző rész a világvárvány 2019-es indulásától 2021. I. negyedévéig terjed.

A védekező eszközök közül – a legfontosabb termékek – az orvosi/védő maszk, védőruha, védőszemüveg, védőkesztyű, víruseszteszt, lélegeztetőgép, fertőtlenítőszer, valamint a vakcinák piacát vizsgáltuk. Az elemzés nem terjedt ki azon egészségügyi termékekre, amelyek piacát a járványhelyzet – keresletet, kínálatot befolyásoló hatása – nem érintette.

A piaci verseny jellemzően az eladók, termelők versenyét jelenti, mivel ez hozza magával a gazdasági fejlődést, a termelékenység növekedését, új technológiák kifejlesztését. Előfordulnak ugyanakkor olyan gazdasági helyzetek is, amikor nem beszélhetünk a termelők (eladók) versenyhelyzetéről, sőt a vásárlók (fogyasztók) „versenyeznek” a termékekért. Ez akkor fordul elő, ha valamely erőforrás, termék, szolgáltatás szűkösen áll rendelkezésre, hiány van belőle.

Kornai János A hiány (1980) című könyvében összefoglalóan tekintette át a hiány közgazdasági problémáját, részletesen és több szempontból is elemezte a szocialista gazdaságnak ezt az egyik alapjelenségét. A korábbi elméletekkel szemben bemutatta, hogy a hiány nem egyszerűen a hibásan megállapított árak vagy a szakszerűtlen tervezés következménye, hanem a szocialista rendszer olyan sajátossága, amely belső természetéből fakad. Azonban arra is rávilágított, hogy hiányjelenségek nem kizárólag a szocialista gazdaság velejárói. Azokat a gazdaságban jelenlévő erőforrás, keresleti, vagy költségvetési korlátok is kiválthatják.

A jelen elemzés a hiánygazdaság elemeinek és azok összefüggéseinek közérthető megfogalmazásában Kornai János (továbbiakban: Kornai) hiánygazdaságra vonatkozó megállapításaira támaszkodott, a hiányállapot leírására az általa használt terminológiát alkalmazta. Bemutatva a világvárvány alatt a védekező eszközök piacának verseny helyzetét, a vevők és eladók attitűdjét, valamint, hogy érvényesültek-e a járványhelyzetben Kornai megfogalmazott közgazdasági összefüggései.

Forrás: ÁSZ saját szerkesztés

AZ ELEMZÉS EREDMÉNYEI

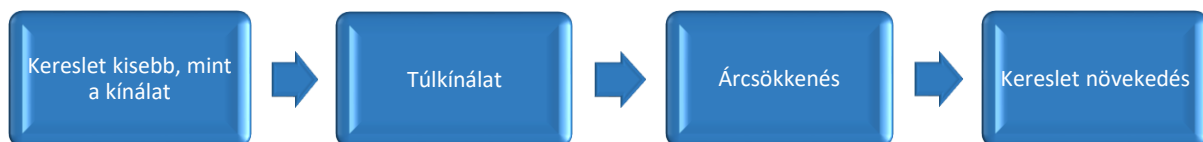
1. A verseny ismérvei egyensúlyi piacon és torzulása a hiánygazdaságban

A piac a gazdaság alapja. Piacnak nevezzük a kereslet és a kínálat találkozási helyét, egymásra hatását. A kereslet a vevők vásárlási szándéka egy termékre vonatkozóan, a kínálat a kereskedők eladási szándéka egy adott termékről. A piacot meghatározza a kereslet, a kínálat, az ár, a helyettesítő termékek száma és ára, a jövedelem és egyéb tényezők (pl. reklám, hitelben történő vásárlások lehetőségei, stb.).

A tökéletes verseny lényegét először Adam Smith dolgozta ki. Smith szerint a társadalom jólétéhez és optimális állapotához a szabad verseny rendszerében a magánérdek vezet. Smith nyomán Leon Walras felvázolta a tökéletes verseny modelljét. A walrasi modellezés a verseny tekintetében egy ideális, tökéletesen szervezett piacot feltételezett, ahol a kereslet megegyezik a kínálattal, ennek hatására egyensúlyi ár alakul ki. A piaci ár kellően rugalmas ahhoz, hogy a kereslet-kínálat változásaira érzékenyen reagáljon, feltétele a verseny tisztasága. A tökéletes verseny akkor jöhet létre, ha az eladók homogén termékeket állítanak elő, a verseny tiszta (azaz a piacon nagyszámú és azonos gazdasági erejű szereplők vannak), a piacra lépés vagy éppen kilépés lehetősége nem korlátozott (nincs szükség a piacra lépéshez nagy beruházásokra). Feltétel továbbá, hogy a termelési tényezők szabad áramlása biztosított és, hogy minden eladó hasznosság maximalizáló, ami azt jelenti, hogy nem mond le a nagyobb árról más előnyökért cserébe (Péter A., 2013., Madarász A., 2014.).

A kereslet nagysága és egy adott termék lehetséges árai között tehát összefüggés van. Ha egy adott termékből a kínálat nagyobb, mint a kereslet, azaz túlkínálat van, akkor az a termék árának csökkenéséhez vezet. A termék ára nő, amennyiben a kínálat csökken. Ez fordított esetben is igaz. Alacsonyabb árak mellett a kereslet nő, míg magasabb árak mellett csökken. Egyensúlyról pedig akkor beszélünk, amikor a piaci kereslet és kínálat megegyezik, azaz adott ár mellett sem felesleg, sem hiány nem alakul ki. A kereslet nagysága és egy adott termék lehetséges árai közötti egyszerűsített összefüggést az 1. sz. ábra tartalmazza.

1. sz. ábra: A kereslet nagysága és a termék ára közötti összefüggés

Forrás: ÁSZ szerkesztés

A gazdasági **verseny** a piacon megjelenő szereplők bizonyos szabályok között zajló tevékenysége előny-szerzés céljából, azaz az eladók és vevők magatartását meghatározó elv. Kornai megfogalmazása szerint a verseny egyfajta koordinációs mechanizmus, ami azért alakult ki, hogy összehangolja az egyének tevékenységeit (Kornai, 1984).

A versenynek alapvetően három funkciója különböztethető meg, a jóléti, a hatékonysági és az allokációs. A jóléti funkciót az jelenti, hogy a fogyasztónak választási lehetősége van a különböző termékek és szolgáltatások között. A hatékonysági funkció pedig azzal teljesül, hogy a verseny miatt a termelők arra kényszerülnek, hogy a lehető legolcsóbban, a legkisebb ráfordítással működjenek. Míg az allokációs funkcióját azáltal tölti be a verseny, hogy a termelők arra kényszerülnek, hogy a rendelkezésre álló erőforrásaikat a valós fogyasztói igények érdekében használják fel (Chikán, 2008).

A verseny a fogyasztónak előnyös, mert több termékből választhat, alacsonyabb áron. A termelők ugyanakkor a verseny korlátozásában lehetnek érdekeltek, összejátszhatnak, monopóliumra törekedhetnek. Ezért

a versenyt szabályok védik (tisztességtelen verseny tilalma). A verseny fenntartása nemcsak a közérdek szempontjából (gazdasági fejlődés, termelékenység, stb. növekedése), hanem a többi piaci szereplő (más termelők, fogyasztók) érdekében is fontos.

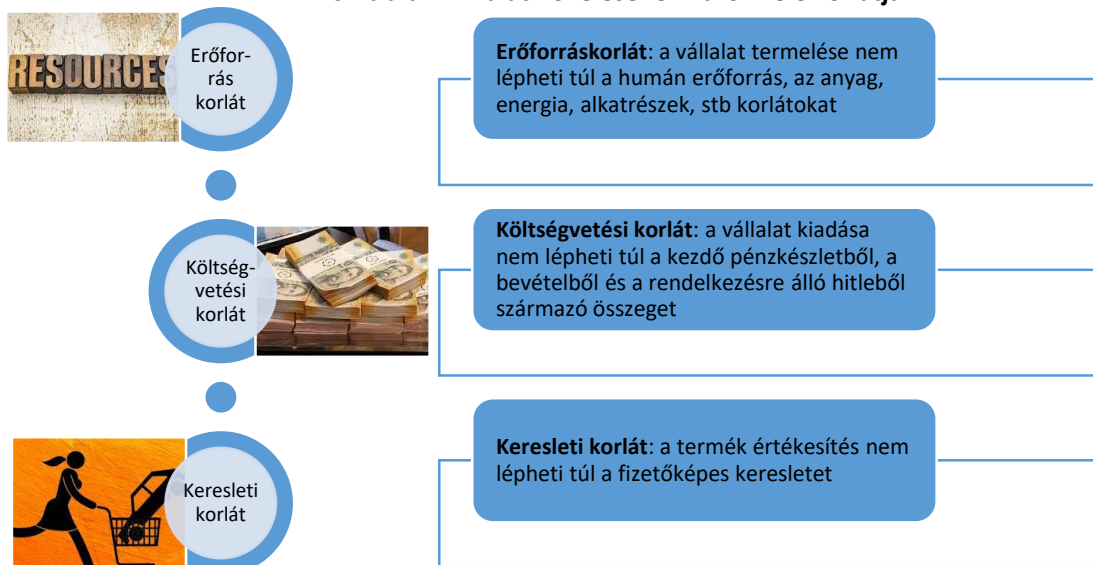
Kornai a piac normál állapotának tekintette az állandóan újratermelő állapotot, amelyet az eladó és a vevő saját ingadozásán és következtelenségén túl egyéb más tényezők is befolyásolnak. A hiány és a fölösleg a szocialista rendszer „normál állapotának” összetevője volt. A normál állapotot pedig a rendszer automatizmusai folyton újratermelik, és azok állandó értéket vesznek fel hosszú időn keresztül, mert a résztvevők maguk is normál állapotként fogadják el. A rendszernek e „normális állapota” azonban nem az ideális állapot, hiszen a szocialista rendszerben állandósult például a sorban állás, azonban a hivatalos munkanélküliség nem volt jellemző. Amíg a piac résztvevőinek attitűdje nem változik, addig a normál állapot folyamatosan újratermelődhethet¹. Ez a XXI. században fordított képet mutat, mert a munkanélküliség állandósult, azonban a sorban állás nem jellemző.

1.1. A kereslet és a kínálat

A kereslet és a kínálat tehát egy egyensúlyi piacon megegyezik. Amennyiben egy adott termék iránti kereslet nagyobb, mint az adott termékből a piacon fellelhető kínálat, akkor hiányról beszélünk. A hiány nehézségeket okozhat az ellátásban, felboríthatja a fogyasztó vásárlási terveinek megvalósítását.

Kornai a hiány kialakulásának három fő okát az erőforrás, a keresleti vagy a költségvetési korlátban látta. Erőforrás korlát, amikor a vállalat eszközök, munkaerő vagy szakképzettség oldalán ütközik korlátba. Ez akkor is igaz, ha ezek a kapacitás korlátok nem fejleszthetőek, de akkor is, ha fejleszthetőek, hiszen a fejlesztés időszaka a termelésben szintén kiesést okoz. A keresleti korlát a fizetőképes keresletet jelenti, melyet a termék értékesítése nem léphet túl. Végül pedig költségvetési korlátot jelent a vállalat számára, hogy kiadásai nem léphetik túl pénzügyi forrásait, a kezdő pénzkészlet, a bevételből származó összegek és a hitelek által adott finanszírozási keretet². A kínálat növekedésének korlátait a 2. sz. ábra foglalja össze.

2. sz. ábra A kínálat növelésének háromféle korlátja

Forrás: Kornai nyomán ÁSZ szerkesztés

1.2. Az árak szerepe

A termékek árát a kereslet és a kínálat együttesen határozzák meg. Egyensúlyi ár akkor alakul ki, amikor a kereslet és a kínálat megegyezik. A túlkereslet vagy a túlkínálat az egyensúlytól való eltérést mutatja. A piachoz való alkalmazkodást a termékek mennyiségének és az árának változása határozza meg, azaz az árak ösztönző hatása van: a növekvő ár a fogyasztókat kevesebb fogyasztásra, míg a termelőket több termék vagy szolgáltatás előállítására készítheti, míg a csökkenő ár esetén a fogyasztók többet fogyasztanak.

Tehát az egyensúlyi piacon a vevő keresleti és az eladó kínálati szándéka az ártól függ, az ár növelésére a vevő a kereslet csökkentésével, az eladó a kínálat növelésével reagál. Természetesen a gyakorlatban az árak változását további tényezők is befolyásolják, az eladó kínálati szándéka az árakon felül függ piaci várakozásaitól, a hitel lehetőségektől. Továbbá az eladó az ár növekedése mellett is érdekelt lehet a kínálat szűkítésében, ha nem helyettesíthető, nélkülözhetetlen termékekkel rendelkezik, ezzel többlet profitot realizálva.

Kornai szerint az árak akkor töltik be szerepüket, ha mind a vevő, mind az eladó költségvetési korlátja kemény. A kemény költségvetési korlát mind a vevő, mind az eladó oldalán értelmezhető. Azt jelenti, hogy az eladó és a vevő nem költhet többet a rendelkezésre álló erőforrásaival. Ha fizetésektelen, akkor pedig előbb-utóbb tönkremegy, a veszteségét nem ellentételezi adóelengedés, állami dotáció, vagy akár puha feltételek mellett kapott hitel. Ekkor a vevő számára fontos, hogy a rendelkezésére álló pénzt okosan költse el, ezért érzékenyen reagál a vételárra. Míg az eladó számára fontos, hogy sok pénzbevitelhez jusson, ezért ő is érzékenyen reagál az eladási árra. Ugyanakkor azt is megállapította, hogy ha a piacon hiány áll fenn, akkor a hiány intenzitása áremelő hatású, bár ez az áremelés magában nem vezet a hiány tartós enyhüléséhez³.

1.3. Eladói attitűd

Normál piaci körülmények között a verseny az eladók között zajlik. Az eladók jellemzően aktívan igyekeznek termékeiket eladni, a vevőt reklámmal és egyéb marketing eszközökkel rábírnak a vásárlásra. Az eladások korlátját a kereslet végessége jelenti.

Hiánygazdaságban azonban Kornai szerint az eladás azonnal megvalósul, nincsen keresleti korlát, a vevő vár az eladóra. Az eladónak nem kell erőfeszítést tennie az értékesítés érdekében, hiszen jelentős, még ki nem elégített rendelésállománnyal rendelkezik. A hiánygazdaságban a vevő ügynökei keresik fel az eladót, és – ha nem történik meg az értékesítés – a vevő vár az árura⁴. Összefoglalva, a piacon az erőviszonyok nagymértékben eltolódnak az eladó javára.

A „termelő hiánygazdaságra” történő alkalmazkodásának három fokozatát különböztetjük meg. A **pillanatnyi** alkalmazkodást, amely akkor áll fenn, ha a vállalat folyamatosan hozzáigazodik az éppen fennálló körülményekhez⁵. Továbbá az alkalmazkodás lehet **rövid távú**, amikor a vállalat a legközelebbi hónapok tervét a várható körülményekhez igazítja, valamint **hosszú távú** alkalmazkodás esetében a legközelebbi évek tervét igazítja a várható körülményekhez⁶.

Intenzív hiánygazdaságban megjelenik a fekete- és „szürke”-piac. A fekete- és szürkegazdaság kiterjedését és árait két tényező együttes hatása befolyásolja. Egyrészt, hogy *„mennyire intenzív a hiány és milyen erélyes az illegális vagy fél-illegális akciók hatásági és társadalmi üldözése”* (Kornai 1980, 466. old).

Értékesítési nehézség esetén a hiánygazdaságban az eladó attitűdjeit a 3. sz. ábra tartalmazza.

3. sz. ábra Az eladói attitűd elemei

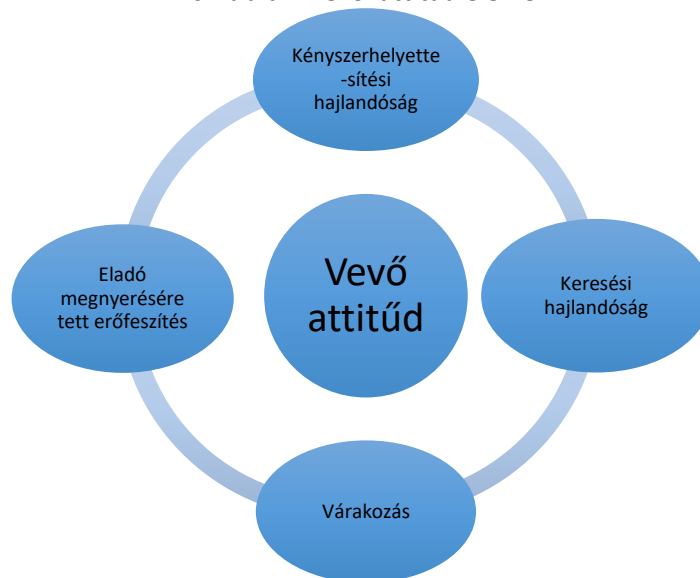
Forrás: Kornai nyomán ÁSZ szerkesztés

1.4 Vevői attitűd

Kornai szerint hiánygazdaságban a vétel-eladás érdekében tett erőfeszítés túlnyomó részt a vevőre hárul. Ugyanakkor a vevő attitűdje szerint különböző módon próbálhatja a hiány állapotot kezelni, aktív vagy passzív reakciókkal egyaránt.

A leggyakoribb reakció, hogy a vevő hajlandó a termék helyett **helyettesítő terméket** elfogadni, amennyiben ilyen a piacon elérhető. Reakció lehet a vevő passzív **várakozása**, a sorban állás. Hiány állapotában az információs tevékenység jelentős része a vevőre hárul, ő járja sorra a számításba jövő eladókat. A vevő **keresési** hajlandósága szintén a személyes attitűd kérdése. A vevő eszköze az **eladó megnyerése** érdekében tett erőfeszítések, amikor a vevő jó, baráti kapcsolatot igyekszik kialakítani az eladóval, vagy akár engedelmeyeket tesz az átvett áru minőségében⁷. A vevői attitűd elemeit a 4. sz. ábra mutatja be.

4. sz. ábra A vevői attitűd elemei

Forrás: Kornai nyomán ÁSZ szerkesztés

A krónikus hiány azonban Kornai szerint nem csak a vételre, hanem a vételi szándéokra is hatással van. A vevő a termék akadozása miatt úgynevezett „**biztonsági stratégiát**” alakít ki (Kornai, 1980 95.old). Több helyről rendeli meg ugyanazt a terméket, ami miatt készlet felhalmozás alakulhat ki, a rendelésállományokban pedig „fiktív kereslet” mutatkozhat. Minél nagyobb a hiány, a vevő annál nagyobb készlet felhalmozására törekszik, és minél nagyobb a fiktív kereslet, annál nagyobbban „érzi” mindenki a hiányt. A termék iránti mennyiségi kereslet és a *halmozási tendencia egymást felerősítő, öngerjesztő folyamatokká* válnak. A felhalmozott termék esetében pedig csak a raktárkapacitás szab korlátot (Kornai, 1980 110.old.).

1.5. A „társadalmi költség”

Kornai a hiány érzékelésének egy áttételes formáját is megfogalmazza, az úgynevezett „**társadalmi költséget**”, ami abban fejeződik ki, hogy a növekvő hiány egyre súlyosabb társadalmi következményekkel jár. A társadalmi költség kategóriájába a konvencionális értelemben vett költségeken túl beletartoznak a társadalom által elszenvedett veszteségek, terhek is, amelyek pénzben nem mérhetőek, mint például az idő, vagy az egészségkárosodás⁸. A társadalmi költségnek a társadalom által elfogadott korlátokba, a túrési határba történő ütközése gyors intézkedést vált ki, Kornai szavaival ilyenkor „**tűzoltásra**” van szükség (Kornai, 1980 235. old).

Ha a piac működését befolyásoló főbb kereslet, kínálat és az ár tényezőket össze akarjuk foglalni, azok az alábbi 5. sz. ábrában szemléltethetők.

5. sz. ábra A piacot befolyásoló főbb tényezők

Forrás: ÁSZ szerkesztés

2. A verseny módosulása a Covid-19 világjárvány idején egyes, a védekezést biztosító eszközök piacán

Magyarországon a járvány érintettségére felkészülve a Kormány már 2020. január 31-én létrehozta az Operatív törzset. A járvány megjelenése után, 2020. március 11-én országos veszélyhelyzetet hirdettek ki, amellyel különleges jogrend lépett életbe az országban⁹.

Az Egészségügyi Világszervezet 2020. március 11-én több kontinensre kiterjedő világjárványnak minősítette a Covid-19 koronavírus fertőzést.

A védekező eszközök piacán a kínálatot több – a termelői oldalon jelentkező – nehézség befolyásolta. Az **ellátási láncok** több helyen sérültek, felbomlottak, mert számos gyártóhelyet érintettek az exportot vagy a dolgozók mobilitását befolyásoló szabályok, a járványhelyzet miatt életbe léptetett korlátozások. Az ellátási láncok befolyásolták az **anyagokhoz való hozzáférést**. Több területen a nyersanyagok rendelkezésre állása korlátozta vagy késleltette a termelést. A **logisztikai** folyamatokat is felül kellett vizsgálni, hiszen az Ázsiában előállított termékeket jellemzően tengeren vagy hajóval szállították, azonban ez az útvonal átlagosan 4-8 hetet igényelt. A védőfelszerelések sürgős szállítására a vállalatok inkább a légi szállítást preferálták, a légi szállítás díjának beépülésével az árak jelentősen nőttek. Az új termékfejlesztések harmonizált szabványoknak való megfeleléséért tanúsítása iránti igény is megnövekedett. A **tesztelő, tanúsító szervezetek** szolgáltatása iránti keresletet azonban kapacitás korlátokba ütközött (MedTech, 2020).

A védekezési eszközök piacának alakulása mind az időbeli lefolyásában, mind az eladói és vevői reakciókban egyedi elemeket mutatott, ugyanakkor a hiányhelyzet majdnem minden területen hosszabb, vagy rövidebb ideig fennállt. Az elemzett védekező eszköz fajtákat az 6. sz. ábra összegzi.

6. sz. ábra Egészségügyi hiánytermékek a járványhelyzetben

Forrás: ÁSZ szerkesztés

A hiány kezelésének feltételeit – jellemzően a Kornai által meghatározott tényezők – az adott piacon keletkezett hiány mértéke, az eladók erőforráskorlátokat csökkentő reakciói, valamint a vevők hiány kezelésére tett akciói befolyásolták. Az eszközök piacainak főbb jellemzőit az egyes alfejezetekben mutatjuk be.

2.1 A lélegeztetőgépek piaca

Magyarországon a Covid-19 járvány megjelenését követően azonnali erős kereslet jelentkezett a védőeszközökön belül a lélegeztetőgépek iránt. A járvány olaszországi tapasztalatai, a járvány okozta tömeges elhalálozás nyilvánvalóvá tette, hogy a lélegeztetőgépek nélkülözhetetlen, életmentő szerepet töltenek be a koronavírussal folytatott küzdelemben.

Magyarország a lélegeztetőgépek piacán a várható hiány megelőzésére gyorsan reagált. Már 2020 márciusában kétszáz lélegeztetőgép Kínából történő beszerzésére vonatkozó szerződés aláírására került sor¹⁰. A Covid-19 magyarországi megjelenése előtt a hazai kórházakban fellelhető lélegeztetőgépek száma mintegy kettőezer darab volt. A becslések azt jelezték, hogy a járvány első hullámának tetőzésére a meglévő lélegeztetőgépek többszörösére lehet igény¹¹. A járványhelyzet rávilágított a hazai lélegeztetőgép-gyártás hiányára.

2020 májusában a külföldi lélegeztetőgépek beszerzése mellett megkezdődött a magyarországi lélegeztetőgép gyártásához szükséges üzemcsarnok kialakítása. A Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem által készített prototípus alapján a gyártást egy állami tulajdonban álló részvénytársaság biztosította. 2020 szeptemberében pedig kormányzati segítséggel egy váci társaság is megkezdte a hazai tervezésű világszínvonalú lélegeztetőgépek fejlesztését és gyártását¹².

A lélegeztetőgépek magyarországi piacán a hiány gyorsan megszűnt, a legrosszabb verzióra, azaz a várható legmagasabb igénybevételre is felkészült Magyarország. 2020 nyarára a lélegeztetőgépek száma Magyarországon 16 ezer körüli volt¹³. A lélegeztetőgépek vonatkozásában – Kornai szavaival élve – a hiánygazdaság természetes módon a „biztonsági stratégia” alkalmazására készítette a vevőket. Az életmentő eszközök fontossága és feltétlen biztosításának célja miatt a megrendelt termékek beérkezési kockázata és az esetleges szállítási késedelmek kezelése túlbiztosításhoz vezetett, a rendelkezésre álló készletek meghaladták a felhasználást.

A hazai kapacitások biztosítását célzó, hosszú távú reagálást jelentő fejlesztések és beruházások közül több még folyamatban van. 2021 márciusában az Innovációs és Technológiai Minisztérium (továbbiakban: ITM) támogatásával, a Semmelweis Egyetem orvosainak vezetésével, több partnercég részvételével új generációs, hazai fejlesztésű lélegeztetőgép tíz prototípusát adták át klinikai kutatás céljából a Semmelweis Egyetemnek¹⁴.

Magyarország lélegeztetőgépből rendelkezésre álló tényleges igénybevételt meghaladó készlete erősítette más országokkal való diplomáciai kapcsolatát azáltal, hogy biztosította számukra a hiányzó termékeket^{15 16}. Lehetővé vált, hogy Magyarország szolidaritása kifejezéseként más rászoruló országokat is segíthesen.

A lélegeztetőgépek piacán a járvány olaszországi tragikus eseményei által keltett félelem hatására jelentősen megnőtt a kereslet. Mind a nemzetközi piacon vevőként belépő Kormány vásárlásai, mind a hazai kapacitások kialakítása és bővítése érdekében tett lépések sikeresek voltak. Magyarország vevői attitűdjét az aktív keresés jellemezte. Magyarországon a tervezett szükségletnek megfelelő lélegeztetőgép mennyiség már a járvány első hullámának végére rendelkezésre állt. A tényleges igényt meghaladó lélegeztetőgép készlet lehetőséget teremtett az országok közötti kapcsolatok erősítésére, a szolidaritás érvényesítésére, más országok megsegítésére.

2.2. A vakcinák piaca

Az orvosok egybehangzó véleménye szerint a kiutat a világjárványból a koronavírus elleni hatásos és biztonságos oltóanyagok jelenthetik. Ezért a vakcina fejlesztés és alkalmazás nem csak Magyarországon, hanem az egész világon a járványhelyzetre adott reakciók központi elemét képezte.

A járvány első hullámában az Európai Unió egyetlen tagállamának sem volt kapacitása arra, hogy biztosítsa az elegendő mennyiségű oltóanyag kifejlesztésére és gyártására irányuló beruházást. A tetemes kezdeti költségek és a magas hibaarány miatt a Covid-19 elleni oltóanyagba való beruházás igen kockázatos döntést jelentett az oltóanyag-fejlesztők számára¹⁷.

2020. június 17-én az Európai Bizottság (továbbiakban: Bizottság) uniós oltóanyag-stratégiát terjesztett elő a koronavírus-vakcinák kifejlesztésének, előállításának és alkalmazásának felgyorsítására, azzal a céllal, hogy biztosítsa az oltóanyagok minőségét, biztonságosságát és hatékonyságát, ezáltal a tagállamokat és a lakosságot gyors oltóanyaghoz juttassa, ezzel mielőbbi méltányos hozzáférést biztosítson a megfizethető oltóanyaghoz¹⁸.

A stratégia két pilléren alapult¹⁹. Az első, az uniós oltóanyaggyártás és a megfelelő tagállami ellátás biztosítása az oltóanyag-gyártóknak adott előzetes piaci kötelezettségvállalásokkal (előzetes beszerzési megállapodásokkal), a Szükséghelyzeti Támogatási Eszközön keresztül. A kötelezettségvállalások mellett rendelkezésre bocsátottak további finanszírozási forrásokat és egyéb támogatási formákat is, ennek egy formája volt az Európai Beruházási Bank által folyósított kölcsön. A másik pillér, az uniós szabályozási keret hozzáigazítása az akkori sürgős helyzethez, valamint a meglévő szabályozási rugalmasság kihasználása az oltóanyagok fejlesztésének, engedélyezésének és rendelkezésre bocsátásának felgyorsítása érdekében, az oltóanyagok minőségére, biztonságosságára és hatékonyságára vonatkozó előírások fenntartása mellett²⁰.

Ennek megfelelően az Európai Unió támogatta a legígéretesebb potenciális oltóanyagok fejlesztését és a kapcsolódó gyártási kapacitás kiépítését. A Bizottság a tagállamok nevében előzetes beszerzési megállapodásokat kötött az egyes oltóanyag-gyártókkal, így egy rögzített időkereten belül joga lett arra, hogy adott áron meghatározott mennyiségű oltóanyagot vásároljon. A Szükséghelyzeti Támogatási Eszköz forrásokból a Bizottság 2,7 milliárd eurós keretet határozott meg, azzal a céllal, hogy az oltóanyagot előállító vállalatok termékeiből a tagállamok számára létrehozzon egy oltóanyag portfóliót, egyrészt az oltóanyag fejlesztés másrészt az oltóanyag beszerzés támogatásával. Ennek keretében hat megállapodást kötött a Bizottság gyógyszeripari vállalatokkal oltóanyag beszerzésről (Pfizer-BioNTech, Moderna, AstraZeneca, Sanofi-Gsk, Janssen, CureVac)²¹.

A Bizottság a 2,7 milliárd eurós Szükséghelyzeti Támogatási Eszközök keretből finanszírozta az oltóanyaggyártókat terhelő kezdeti költségek egy részét. Az oltóanyagok támogatásáról szóló finanszírozási elbírálási kritérium volt az alkalmazott tudományos megközelítés és technológia megbízhatósága. Továbbá a nagy tételben történő teljesítés gyorsasága, a költségek, a kockázatmegosztás, a felelősség, a különböző technológiák lefedettsége, az uniós szabályozókkal folytatott korai együttműködés, valamint a globális szolidaritás és az Európai Unión belüli gyártókapacitások fejlesztésével biztosított előállítási kapacitás²².

A 2020. évben a világ legnagyobb vakcina gyártói közül az amerikai Pfizer reagált a leggyorsabban a BioNTechkel együttműködve a koronavírus elleni oltás kifejlesztésében. Egy új technológia, az mRNS (hírvivő ribonuklein sav) tette lehetővé, hogy kevesebb, mint egy év alatt az oltások elkészüljenek. A módszer elsődleges előnye, hogy az mRNS-en alapuló vakcinát gyorsan elő lehet állítani²³.

A Bizottság 2020. december 21-én feltételes forgalomba hozatali engedélyt adott ki az első vakcinára, majd 2020. december 27-én az Európai Unióban megkezdődött a koronavírus elleni védőoltások beadása²⁴.

A Bizottság központi beszerzési eljárás lefolytatását választotta, hogy minden uniós tagállamnak lehetősége nyíljon arra, hogy egyetlen beszerzés keretében vásároljon oltóanyagot. Tervei szerint az eljárás az egyablakos ügyintézésnek köszönhetően az oltóanyag-gyártók számára is jelentősen egyszerűsítette a tárgyalási folyamatot, így az oltóanyag-gyártók és az uniós tagállamok számára is csökkentek a költségek. Az oltóanyag-beszerzés uniós szintű központosítása – 27 külön eljárással összehasonlítva – a gyorsaság és a

hatékonyság előnyét kínálta. Ezáltal nem alakult ki verseny a tagállamok között. A megoldás a szolidaritást is kívánta támogatni, valamennyi tagállam között, népességük számától és vásárlóerejüktől függetlenül. A tárgyalások során a Bizottság az oltások árainak, a költségeknek a mérséklésére koncentrált, ami nagymértékben lassította a gyártókkal történő tárgyalásokat²⁵. Az Európai Unió – ahol a hiánygazdaság ritkán megélt jelenség – a tárgyalások során a lehető legjobb megállapodást akarta elérni, a lehető leggyorsabban szemben. A közös fellépés mellett ugyanakkor nem korlátozták, hogy a tagállamok külön tárgyaljanak olyan vakcina-gyártókkal, amelyekre nem terjed ki a közös beszerzési program.

A Szputnyik V vakcinát 2020 augusztusában engedélyezték Oroszországban, így ez lett az első engedélyezett vakcina a világon. 2021. január 20-án az Országos Gyógyszerészeti és Élelmezés-egészségügyi Intézet ideiglenes, Magyarország területén érvényes használatbavételi engedélyt adott ki a Szputnyik V vakcina használatára, amely engedély hat hónapra szól, mely egyszer további hat hónapra meghosszabbítható²⁶. A Sinopharm vakcina magyarországi használatát a biztonságos veszélyhelyzeti gyógyszerellátáshoz szükséges egyes intézkedésekről szóló 488/2020. (XI. 11.) Korm. rendelet – 2021. január 29-től hatályos – módosításai tették lehetővé.

A Magyarországon 2021. március 31-ig alkalmazható vakcinák termék információit az 1. sz. táblázat tartalmazza.

1. sz. táblázat

Magyarországon alkalmazott vakcinák adatai						
Információk	Pfizer-BioNTech	Moderna	Szputnyik V	AstraZeneca	Sinopharm	Janssen
Típus	mRNS	mRNS	vektor	vektor	inaktivált	vektor
Engedély	EU	EU	HU	EU/HU	HU	EU
Hány országban	79	41	55	81	27	35
Hatásosság	95%	94,1%	91,6%	59,5%	79,34%	66,9%
Tárolás	-70 °C	-20 °C	2-8 / -18 °C	2-8 °C	2-8 °C	2-8 °C
Hány adag kell	2	2	2	2	2	1
Adagok között	35 nap	28 nap	21 nap	84 nap	28 nap	-
Teljes védettség	2. oltás után 7 nap	2. oltás után 14 nap	2. oltás után 14 nap	2. oltás után 15 nap	2. oltás után 14 nap	14 nap

Forrás: Telex.hu²⁷

Az 2. sz. táblázat mutatja be Magyarországra az EU közös beszerzésben, valamint az orosz és kínai beszerzések során lekötött és beérkezett mennyiségeket 2021. március 30-i időponttal. A százalék az érkezett mennyiséget (adag) mutatja a lekötött mennyiség arányában.

2. sz. táblázat

Magyarország által lekötött és Magyarországra érkezett vakcinák típusa és mennyisége				
Ssz	Vakcina típusa	Lekötött mennyiség	Ebből megérkezett	
		Adag	Adag	%
1.	Pfizer-BioNTech	10 870 000	1 465 215	13,5
2.	Moderna	1 744 000	216 000	12,4
3.	AstraZeneca	6 540 000	448 300	7,0
4.	Janssen	4 360 000	0	-
5.	CureVac	500 000	0	-
EU beszerzésből összesen		24 014 000	2 129 515	8,8
6.	Szputnyik V	2 000 000	1 105 600	55,3
7.	Sinopharm	5 000 000	1 100 000	22,0
„keleti vakcina” összesen		7 000 000	2 205 600	31,5
ÖSSZESEN		31 014 000	4 335 115	13,9

Forrás: koronavirus.gov.hu (2021. március 30.)

A lekötött mennyiségek az Európai Unió beszerzésből nagyobb arányt (77,4%-ot) képviselnek, de a lekötött mennyiségekből arányaiban (31,5%-át) az orosz és kínai megrendelésekből szállítottak többet²⁸.

A Kormány a koronavírus-járvány tanulságai alapján Magyarország önellátási képességének erősítésére, külföldi kitérítésének mérséklésére törekedett. A Kormány a 84/2021. (II. 24.) Korm. rendelet értelmében döntött a Nemzeti Oltóanyaggyár, és a Nemzeti Koronavírus-oltóanyaggyár létrehozásával kapcsolatos egyes hatósági ügyek nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű ügyé nyilvánításáról. Utóbbiban a Debreceni Egyetem és a Nemzeti Népegészségügyi Központ együttműködésében a fejlesztés alatt álló oltóanyagot gyártják majd. Az összesen 55 milliárd forintos fejlesztés első részeként a Nemzeti Koronavírus-Oltóanyaggyár épül meg, mintegy 6,7-7 milliárd forintból. Magyarország a saját oltóanyag előállítását mellett további vakcinák know-how-jának beszerzésére, fejlesztésére és forgalmazására is készült²⁹.

A vakcinák tekintetében a piacra jelentőst hatást gyakoroltak az Bizottság döntései. Annak érdekében, hogy valamennyi uniós polgár kellő időben hozzáférhessen a Covid-19-vakcinákhoz, valamint hogy kezelni lehessen az Európai Unión kívülre irányuló oltóanyag export átláthatóságának hiányát, a Bizottság olyan intézkedést vezetett be, amely előírta, hogy az ilyen kivitelhez a gyártás helyeként illetékes tagállam engedélye szükséges. A sürgősségi eljárás keretében elfogadott és 2021. január 29-én közzétett végrehajtási rendelet 2021. január 30-tól 2021. március végéig engedélyezte³⁰ a Covid-19-vakcinák Európai Unión kívülre történő kivitelét, de – bizonyos országok kivételével – exportengedélyhez kötötte. Ez a rendszer csak azon vállalatok általi kivitelre vonatkozott, amelyekkel az Európai Unió előzetes beszerzési megállapodást kötött (EU 2021/111 Végrehajtási rendelete).

A vírus mutálódására reagálva az Európai Unió 2021. februárjában újabb lépésről döntött, a HERA Incubator nevű biológiai védelmi felkészültségi tervvel tervezi felgyorsítani a koronavírus-elleni védekezést. A program az új vírus mutációk ellen is hatékony vakcinák fejlesztésére, a gyártási kapacitás bővítésére ösztönzi az Európai Unióban és a világ más részén dolgozó kutatókat, gyógyszer gyártókat is³¹.

A vakcinák iránt azonnali és világszintű, tömeges kereslet jelentkezett, azonban az eladói oldal nem tudott rugalmasan alkalmazkodni a kialakult helyzethez. A kínálat alakulását – elsősorban az oltóanyag biztonságának és hatékonyságának biztosítása érdekében – az engedélyezés és a gyártás időigénye határozta meg. A vakcina gyártók nem tudták a piacot kiszolgálni, hiány keletkezett és elindult a vevők versenye a termékekért. Az eladók egyoldalú ármeghatározó szerepbe kerültek, de az árak nem befolyásolták, nem csökkentették a keresletet.

Magyarország – mint vevő – aktivitása, „keresési hajlandósága”, a vakcina termékfajták széles választékával növelni tudta a beadható, rendelkezésre álló vakcinák mennyiségét.

A nemzetközi gyógyszeripari kapacitásbővítések és beruházások, valamint a hazai projektek jelentős kínálati növekedést vetítenek előre. A beruházások időigénye miatt még nehezen becsülhető, hogy a kínálat a vakcinák piacán mikorra lesz képes felzárkózni a kereslethez.

2.3. Az orvosi eszközök, védőfelszerelések piaca

A védőfelszereléseken belül az egyéni védőeszközök vagy orvostechnikai fogyóeszközök közé olyan különböző ruhadarabok – például légzésvédők, kesztyűk és köpenyek – tartoznak, amelyek védik a felhasználókat és/vagy a betegeket az egészségügyi és biztonsági kockázatoktól. A Covid-19 kapcsán alkalmazott védőfelszerelések a vírus átvitele ellen nyújtanak védelmet. A védelem mértéke a termék jellemzőitől és felhasználásától függ.

Az **orvosi köpenyek vagy kötények**, illetve a **vegyi (biológiai) védelmi ruházat** (CPC) olyan felszerelések, amelyek a Covid-19-es betegek közvetlen ellátásában érintett egészségügyi dolgozók számára javasolt. A kezeléshoz, kötények és egyéb vegyvédelmi védőruhákat célja, hogy megóvják viselőjüket a vegyi anyagoktól, továbbá az esetlegesen fertőző anyagoktól, illetve, hogy megvédjék a környezetet a viselő által esetleg terjesztett fertőző anyagtól (MedTech, 2020).

Miután 2020. március közepére Kínában már visszaszorult a járvány, a távol-keleti országban nagy volumenű egészségügyi felszerelés maradt készleten, illetve felszabadult Kína gyártókapacitása is. A kínai eszközökből az országok világszerte nagy mennyiséget rendeltek. Magyarországra 2020. március 23-án érkezett meg az első szállítmány Kínából 30 050 db védőruha. Az eszközök beszerzését az ITM megbízása alapján a Semmelweis Egyetem bonyolította le. 2020. március 24-én újabb 100 000 db védőruha, 100 000 pár kesztyű, és 100 000 db teszt érkezett az országba³².

Az Operatív törzs 2020. március 24-i sajtótájékoztatója szerint az eszközök utánpótlása, az új eszközök beszerzése folyamatos, a készletek és a tervezett beszerzések biztosítják a megfelelő mennyiségű védőeszköz az egészségügyi dolgozóknak és azoknak, akik közvetlen érintkezésbe kerülhetnek fertőzöttekkel³³. 2020. március és április folyamán folyamatosan érkeztek újabb és újabb szállítmányok Kínából. Április közepén például 24 óra alatt 24 600 db izolációs köpeny és 900 liter fertőtlenítőszer, majd 1,5 millió db védőruha, 100 000 pár kesztyű, 50 000 db vírusteszt és 200 db lélegeztetőgép³⁴.

A külgazdasági és külügyminiszter az Országgyűlés 2020. május 4-i ülésén napirend előtti felszólalásában ismertette, hogy a járvány elleni védekezéshez szükséges termékekből (arcvédő, kesztyű, izolációs köpeny) több, mint 56 millió db érkezett Magyarországra, és további 13 millió db-ot tesz ki a megrendelt, de még le nem szállított termékek állománya³⁵.

A vilá járvány első hullámában 2020 tavaszán az egészségügyi védőfelszerelések beszerzése prioritást kapott világszerte. Az eszközök piacán vevőként megjelentek a nemzetközi szervezetek (pl. Európai Unió), és a nemzeti kormányok is. A kereslet megugrott, míg a kínálatot a vállalati kapacitások és a termeléshez szükséges erőforrás rendelkezésre állásának hiánya korlátozta. Azonban a hiányállapot átmenetinek bizonyult.

Magyarország vevői eszköztárát az aktív, magas keresési hajlandóság jellemezte. A hazai és import beszerzési csatornák biztosításával az orvosi eszközök és védőfelszerelések területén a hiány a járvány első hullámának a végére megszűnt.

2.4. A tesztek piaca

A fertőzés kimutatására szolgáló tesztek lehetővé teszik a fertőzött személyek azonosítását és elkülönítését, és ezáltal a vírus terjedésének nyomonkövetését is. A járványra való felkészültség és reagálás szempontjából döntő fontosságú, hogy megfelelő tesztelési stratégiák és kapacitás álljon rendelkezésre. A járvány kitörését követő hónapokban hiány mutatkozott a tesztekből és a tesztanyagokból, a képzett laboratóriumi személyzetből és bizonyos laboratóriumi felszerelésekből.

A rendelkezésre álló vírus tesztek két fő kategóriába sorolhatók. Egyik részük a SARS-CoV-2 vírus, másik részük a fertőzésre adott immunválasz kimutatására alkalmas. Az első kategóriába két altípus tartozik, ezek egyikét a vírus genetikai anyagát (reverz transzkripció polimeráz láncreakcióval, azaz RT-PCR módszerrel) kimutató tesztek, a másikat pedig a vírus alkotóelemeit, például a felszínén található fehérjéket kimutató tesztek (antigéntesztek) alkotják. Az alkalmazott tesztelési eljárások közül a vírus genetikai anyagát kimutató RT-PCR módszer számít a legmegbízhatóbbnak. A PCR-tesztek vonatkozásában a fokozott használata miatt hiány alakult ki, ezért – figyelembe véve a más teszteknel magasabb költségüket és az eredményük elkészítésének időigényét – egyre több esetben az antigén gyors tesztek kiegészítő alkalmazása került előtérbe (MedTech, 2020).

Magyarországra 2020. március 23-án érkezett meg az első szállítmány Kínából 100 000 darab teszttel³⁶. Majd a külgazdasági és külügyminiszter az Országgyűlés 2020. május 4-i ülésén adott tájékoztatást, hogy az importált vírus tesztek száma közel 2,5 millió db volt, és a Kormány további 1,2 millió db beszerzésére vonatkozóan kötött szerződést³⁷.

A vírus tesztek hazai keresletére hatással voltak az országba beutazó, vagy külföldről visszaérkezőkre vonatkozó tesztelési szabályok. Ehhez a feltételek szerint ingyenes tesztet biztosítottak. A vírus külföldről történő behurcolásának veszélye miatt 2020. júniustól beutazási korlátozások léptek életbe. Kezdetben a beutazónak, ha az egészségügyi vizsgálat során a Covid-19 betegség gyanúja nem merült fel, 14 napra karanténba kellett vonulnia (291/2020. (VI. 17.) Korm. rendelet). Majd júliustól a karantén kötelezettség kiválthatóvá vált kettő negatív PCR-teszttel (341/2020. (VII. 12.) Korm. rendelet). A szabályok több lépésben változtak, főszabály szerint 2020. szeptember 1-től külföldi állampolgár nem léphetett be Magyarországra, a külföldről hazatérő magyar állampolgároknak pedig hatósági házi karanténba kellett vonulniuk, amely alól csak önköltségükre elvégzett 2 db negatív PCR-laboreredmény esetén mentesülhettek. Az önköltségre végzett PCR-tesztek árát a Kormány hatósági árrá tette. A méltányossági kérelem alapján az országba belépő külföldinek ugyanúgy karanténba kell vonulnia, mint a magyar állampolgároknak. A karantén alól nekik is lehetőségük volt két negatív vírus teszttel mentesülni³⁸.

A Bizottság 2020. szeptember 17-én ajánlást tett közzé arról, hogy a Covid-19 vírus teszteléssel kapcsolatban milyen megközelítést javasol alkalmazni Európában. Ezt azzal indokolta, hogy a koronavírus terjedésének nyomon követéséhez és a fertőzések megelőzéséhez széles körű tesztelésre van szükség³⁹.

A Bizottság 2020. október 28-án ajánlást fogadott el a **koronavírus tesztelési stratégiákról**, ezen belül az antigén gyors tesztek alkalmazásáról is. Az ajánlás meghatározta azokat az alapelveket, amelyeket figyelembe lehet venni az országos, regionális vagy helyi tesztelési stratégiáknál: a hatókört, az előnyben részesítendő csoportokat, a tesztelési kapacitásokhoz és erőforrásokhoz kapcsolódó kulcsfontosságú szempontokat, valamint azokat a helyzeteket, amelyek esetén az antigénekre irányuló gyors tesztelés megfelelő lehet⁴⁰.

A Bizottság 2020. november 18-án ajánlást fogadott el a koronavírus-fertőzés kimutatását célzó antigén gyors tesztek használatáról, amelyben útmutatással szolgált a tesztek kiválasztásához és használatának körülményeihez. Mivel sok különböző gyors teszt létezik, a dokumentum iránymutatást nyújtott arról, hogy melyiket érdemes használni. Az Európai Unió Egészségügyi Biztonsági Bizottsága 2021. február 18-án megállapodott a tagállamokkal a Covid-19 antigén gyors tesztek közös jegyzékéről. Rögzítették azon antigén gyors tesztek körét, amelyek eredményeit a tagállamok kölcsönösen elismerik⁴¹.

A Bizottság a Szükséghelyzeti Támogatási Eszközből 100 millió eurót hívott le annak érdekében, hogy közvetlenül vásároljon antigén gyors tesztesztet, és azokat az uniós tagállamoknak leszállítsa. A Bizottság 2020.

december 18-án keretszerződést írt alá egy céggel több, mint 20 millió darab antigén gyorseszteszt megvásárlásáról. A szerződés értelmében mindegyik tagállam kapni fog a tesztkészletekből⁴².

A védekezési eszközök között a víruseszteszt piacon keletkezett hiány a járvány első hullámának lezajlását követően megszűnt. Az országok tesztesési stratégiája nagymértékben befolyásolta a keresletet.

Az önköltségre végzett PCR-tesztek árának hatósági árássá tétele a hiánygazdaság egyik tipikus eszköze, azzal a céllal, hogy a terméket széles körben megvásárolhatóvá tegye, maximálva annak árát.

2.5. A személyes védekező eszközök piaca (fertőtlenítőszer, maszkok)

A koronavírus-fertőzés ellen védekezni a hagyományos védekezési módszerekkel, alapvető higiéniai szabályok betartásával, önkéntes elkülönüléssel és gyakori kézmosással, alkohol- és hidrogén peroxid tartalmú **fertőtlenítőszer** használatával lehet. A fertőtlenítőszer iránti kereslet ugrásszerű megemelkedése, a felvásárlás következményeként a tisztítószer piacon hiány jelentkezett, a folyamatos ellátás a járvány első hullámának időszakában nem volt biztosított.

A járványügyi veszélyhelyzetben számos gyártó igyekezett növelni fertőtlenítőszer gyártását. A Nemzeti Népegészségügyi Központ által közzétett tájékoztató szerint a 2020. március 16. napját követően kiállított ideiglenes engedélyek gyártóinak nyilatkozatai alapján napi egymillió litert meghaladó új gyártói kapacitás került hivatalból engedélyezésre, mely gyártói hozzájárulás a már korábban is engedélyezett termékek előállításához mellett sikerrel vetett véget a fertőtlenítőszerknél fellépett készlethiánynak⁴³. A hazai fertőtlenítőszer gyártás gyorsan reagált, mely áttörést jelentett a védekezéshez szükséges fertőtlenítőszer piacon kialakult átmeneti hiány megszüntetésében. 2020. március 25-től napi 50 ezer liter fertőtlenítőszer kapacitás jött létre, a fertőtlenítőszer alkalmas volt mind felületek, mind az emberi bőr fertőtlenítésére. A kézfertőtlenítőhöz szükséges etanol magyar forrásból származott, így hazai beszállítótól, hazai cég állította elő a higiéniai termékeket. Az ITM államtitkárának 2020. április 17-én közzétett tájékoztatója szerint az ITM koordinálásával hat magyar gyártó működött együtt a fertőtlenítőszer gyártásban. A tájékoztató szerint a „*bőr-, felület- és eszköz-fertőtlenítőszer előállítási folyamatát sikerült belföldi gyártással lefedni, beleértve az alapanyagokat és a csomagolóeszközöket is*”⁴⁴.

A Magyar Vegyipari Szövetség (továbbiakban MAVESZ) honlapján – 2020. június 15-i dátummal – közzétett dokumentum szerint a hazai vegyipar megoldotta a kéz- és felületfertőtlenítő termékek tömeges gyártását, továbbá több kis- és közepes méretű vegyipari gyártó is jelentős mértékben hozzájárult meglévő kapacitásai maximális kihasználásával vagy a technológiai folyamatok átállításával a fertőtlenítőszer hiányának felszámolásához. Számos vállalkozás pedig úgy enyhített a hiányon, hogy munkavállalóit és sok esetben partnereit látta el saját előállítású fertőtlenítőszerrel⁴⁵.

A hazai gyártás elősegítése érdekében a Kormány a 83/2020. (IV. 3.) Korm. rendeletben arról rendelkezett, hogy a veszélyhelyzet során a fertőtlenítésre használt biocid termék hazai gyártásához szükséges alkohol, mint hatóanyag bármely forrásból beszerezhető. (A 83/2020. (IV. 3.) Korm. rendelet 2020. június 17-ig volt hatályban.)

A járványhelyzet idején viselt **arcmaszkok** személyi egészségügyi védőeszköznek számítanak és a SARS-CoV-2 vírus terjedésének megakadályozását szolgálják. Használata egyrészt a viselőjének nyújt védelmet, másrészt akadályozza a fertőzést okozó vírus átvitelét a környezetre. A világjárvány kitörését követően óriási hiány mutatkozott a maszkokból.

Az arcmaszkoknak többféle típusa van: textilmaszkok; lazán illeszkedő sebészeti maszkok; az arcra szorosan illeszkedő, szűrővel ellátott maszkok, ideértve a nem hitelesített porvédő maszkokat és a hitelesített légzésvédelmi maszkokat is (N95, N99 és FFP jelű maszkok); egyéb légzésvédelmi maszkok, amelyek szintén rendelkeznek N95, N99, FFP osztályú szűrőbetéttel. A légzésvédőkre világszerte különféle szabványok vonatkoznak, amelyek meghatározzák az ilyen termékek egyes követelményeit és teljesítményjellemzőit. Az

arcot takaró átlátszó pajzsok, orvosi védőszemüvegek és egyéb egyéni védőfelszerelések szintén használatosak voltak (MedTech, 2020).

A piacon megjelentek a közönséges, más néven nem orvosi arcmaszkok, különféle saját készítésű vagy kereskedelmi forgalomban kapható, pamutból vagy más textíliából készült arcvédők. A közönséges arcmaszkokat nem egészségügyi használatra tervezték, azok nem védik viselőjüket úgy, ahogy a légzésvédők tennék, illetve nem szolgálnak olyan kontrollált kibocsátással, mint az orvosi maszkok, azonban a magánszemélyek megnövekedett kereslete felszívta e helyettesítő termékeket is.

Az Operatív törzs 2020. március 24-i sajtótájékoztatója szerint a maszkok utánpótlása biztosított volt az egészségügyi dolgozóknak és azoknak, akik közvetlen érintkezésbe kerülhettek fertőzöttekkel. 2020. március és április folyamán folyamatosan érkeztek újabb és újabb szállítmányok Kínából⁴⁶. Április közepén például 24 óra alatt 10,7 millió db maszk érkezett⁴⁷. Az Országgyűlés 2020. május 4-i ülésén a külgazdasági és külügyminiszter ismertette, hogy a világvjárvány kirobbanása óta importált maszkok száma már megközelítette a 100 millió darabot⁴⁸.

A termékek hazai gyártásának elősegítése is fontos lépés volt a hiány csökkentésére, megszüntetésére. 2020 áprilisában érkezett Magyarországra az a Kínától vásárolt gépsor, amelynek gyártási kapacitása napi 20 000 darab védőmaszk. A védőmaszkokat a büntetés-végrehajtás egyik gazdasági társasága – fogvatartotti foglalkoztatással – a Hajdú-Bihar Megyei Büntetés-végrehajtási Intézetben és a Sátoraljaújhelyi Fegyház és Börtönben gyártotta⁴⁹.

Magyarországon a 2020. szeptember 21-től bevezetett, majd később kiterjesztett maszk viselési szabályok tovább növelték a maszkok iránti keresletet. 2020. szeptember 21-től kötelező a megfelelő maszkviselés a tömegközlekedési eszközökön és az üzletekben, továbbá a bevásárlóközpontok, mozik, színházak, múzeumok, könyvtárak közönség által látogatott területén, valamint az egészségügyi és szociális intézményekben, közszolgálati és postai ügyfélszolgálatokon is. A megfelelő maszkviselés azt jelenti, hogy a maszknak el kell fednie a szájat és az orrot is, és valóban maszkot kell viselni, nem elég például sállal vagy kendővel eltakarni a szájat. 2020. október 23-tól kötelező a maszkviselés a szabadtéri rendezvényeken és a sportrendezvényeken. A veszélyhelyzet idején alkalmazandó védelmi intézkedések második üteméről szóló, 2020. november 11-től hatályos 484/2020. (XI. 10.) Korm. rendelet alapján a maszkviseléssel kapcsolatosan korábban bevezetett szabályok továbbra is érvényesek maradtak azzal, hogy a 10 000 főnél nagyobb települések egyes közterületein a maszkviselés kötelező vált. A területek kijelölése a polgármesterek feladata (431/2020. (IX. 18.) Korm. rendelet)⁵⁰. Ugyanakkor ezzel egy időben a kulturális és sportlétesítmények (a versenysport kivételével) bezárásra kényszerültek.

A hazai kapacitások kiépítéséhez a Pénzügyminisztérium (továbbiakban: PM) az Egészségipari Támogatási Program keretében nyújtott támogatást. Egy magántulajdonban lévő cégnél – költségvetési támogatással – megvalósult beruházás eredményeként a világvjárvány harmadik hullámának időszakában, 2021. februárjában olyan modern gépsort helyeztek üzembe, amely percenként 600, évente 300 millió db arcmaszk előállítására képes. A PM közleménye szerint – a rendelkezésre álló kapacitás kihasználásával – „önellátó lesz Magyarország az orvosi maszkgyártásban”⁵¹.

A járványhelyzetben a megnövekedett kereslet és a távolságtartási követelmények, korlátozások hatására a személyes védekező eszközök esetében az online piacok használata lényegesen hangsúlyosabbá vált. A Gazdasági Versenyhivatal (továbbiakban: GVH) gyors reakcióval igyekezett fellépni azon jogsértések esetén, amelyek a rendkívüli helyzetet kihasználva kívántak előnyt szerezni a fogyasztók kárára, 3 fő szempont – a megelőzés, a tájékoztatás és a versenyfelügyeleti eljárás indítása – mentén⁵². A GVH a járványhelyzettel összefüggésben fogyasztóvédelmi típusú eljárásokat indított⁵³.

A járvány kitörését követően óriási hiány mutatkozott mind a fertőtlenítőszerből, mind a maszkokból. A keresletet növelte a majdnem minden országban a magánszemélyek számára bevezetett maszkviselési kötelezettség a kül- és beltéri közterületeken, boltokban stb.

A fertőtlenítőszeres és a maszkok területén is nagymértékű hazai kínálat növekedést jelentettek a költségvetési támogatással megvalósuló új beruházások, melyek eredményeként Magyarország mindkét területen önellátó lett. A hazai termelői kapacitás hosszú távú megoldást jelentett, az esetleges további járványhelyzetekre is biztosítva az ellátást.

2.6. A védekező eszközök területén a piac reagálásának közös vonásai

A védekező eszközök piaci azonos eladói és vevői reakciókat mutattak a járványhelyzet miatt kialakult hiány állapotokra. A reagálások különbözőségét mindössze a piacokon eltérő intenzitású, és időtartamú hiány helyzet befolyásolta.

A világjárvány első hullámában 2020 tavaszán az egészségügyi védőfelszerelések beszerzése, illetve előállításuk kapott prioritást világszerte. A védekezési eszközök piacán megjelentek vevőként a nemzetközi szervezetek (pl. Európai Unió) és a nemzeti kormányok is. A nemzeti kormányok továbbá világszerte a hazai kínálat növelését igyekeztek előmozdítani, ezért akár állami támogatással is segítették a hazai termelői kapacitások kialakítását, valamint növelését.

A kínálat a vállalati kapacitások és a termeléshez szükséges erőforrások rendelkezésre állásának függvényében alakult. Ugyanakkor a védekezési eszközök piacán tapasztalt egyensúly hiány – a vakcinák kivételével – átmenetinek bizonyult, a járvány második és harmadik hullámára már nem volt jellemző. A szükséges eszközök a hazai piacon, illetve importból folyamatosan beszerezhetőek voltak.

A járványhelyzet időszakában a védekező eszközök piacán bekövetkezett hiány egyértelműen az **erőforrás korlátosságra** volt visszavezethető. Az eszközöket gyártó vállalatok nem voltak képesek a hirtelen erősen megnövekedett keresletet kielégíteni. A fizetőképes kereslet bizonyos termékek iránt szinte korlátlan volt és földrajzilag csaknem világszerte egy időben jelentkezett.

Mind az eladók, mind a vevők „kemény” költségvetési korlátok között gazdálkodtak a járványhelyzet alatt, így Kornai elmélete szerint az árak be tudták tölteni szerepüket. Azonban az elemzés mégis azt mutatta, hogy az **árak szerepe** – az eladók és vevők kemény költségvetési korlátja ellenére is – csökkent. Ennek pedig az volt az oka, hogy a védekező eszközök életet mentenek, hiányuk pedig emberi életet vehetnek el, ez pedig értékben nem kifejezhető. Ezért a vevői mérlegelés során ebben a termékkörben az árak szerepe csökkent, a hangsúly a termékek minőségére, az általuk elért védekezés eredményességére tevődött. Ugyanakkor maga a hiány állapot a védekező eszközök piacán – az ellátási nehézségtől való félelem, illetve a tömeges kereslet miatt – szinte azonnal éreztette árfelhajtó hatását.

A kínálati, **eladói oldal** annak ellenére, hogy a járvány időszakában az ipar a gyártási kapacitás növelésével gyorsan reagált, a válság csúcsidejében jelentkező rendkívüli keresletnek több területen nem tudott eleget tenni. A ki nem elégített rendelésállomány, a vevői megkeresések közötti válogatás jellemezte a védekező eszközök piacának eladói oldalát. A tömeges kereslet miatt a védekező eszközöket gyártóknak nem voltak értékesítési gondjaik, kialakult az eladók piaca.

A védekező eszközök piacán jelentkező hiányra adott **vevői válaszok**, reakciók alapvetően a Kornai által leírt eszköztár elemeit alkalmazták. Itt szeretnénk kiemelni, hogy a hiány a XXI. században ritka jelenség, ezért annak kezelésére nem álltak rendelkezésre korábbi gyakorlatok, bevett módszerek. A vevők ezért a piaci helyzet leereagálásában nem szisztematikusan, sokkal inkább ad hoc módon alkalmazták az aktív és passzív eszközöket, a helyettesítő termékeket, hiszen a járványhelyzetben gyors cselekvésre volt szükség. A Kormány a vevői eszköztárat illetően aktív, magas keresési hajlandóságú attitűddel rendelkezett. Ezzel képes volt a hiánygazdaság keretein belül a rendelkezésre álló védekező eszközök mennyiségét szinte minden területen növelni. Helyettesítő terméket jelenthettek a korábban használt belföldi védekező eszközök helyett

a külföldi beszerzések, valamint egy adott termék esetében a rendelkezésre álló alacsonyabb minőségű termékek (pl. maszkok esetében).

Az intenzív hiány következményei lehetnek továbbá Kornai szerint a feketegazdaság, illetve az illegális megoldások, amelyek **kockázata** a járványhelyzetben is fennállt.

Az állam által az állampolgárok részére nyújtott egészségügyi közszolgáltatások során is keletkezhet túlkereslet, ha a közszolgáltatás nyújtására rendelkezésre álló erőforrásokat a szükségletek jelentősen meghaladják. A túlkereslet pedig **korruptiós kockázatot** jelenthet. *Az egyes állampolgár és a közszolgáltató kapcsolatában ugyan kis értékű előnyök cseréjéről lehet szó, amelyek azonban összességében mégis jelentős rendszertorzító hatást gyakorolhatnak* (Németh, Varga és Jakovác, 2021 12. old).

Az **eladói oldal alkalmazkodása** a járványhelyzetben aktív volt. Mint láttuk igen rövid időn belül megkezdődött a kínálat felzárkózása a megnövekedett keresleti igényekhez. Megjelentek a helyettesítő termékek, a vállalatok növelték a kapacitást, új gyártó sorokat állítottak be, valamint új beruházások indultak. A rendkívüli kereslet növekedés minden védekező eszköz területén erős lökést adott a termék fejlesztéseknek. A vállalatok nagy erőfeszítéseket tettek a már meglévő termékek minőségének, funkciójának javítására, valamint teljesen új termék kifejlesztésére egyaránt. Az erős és várhatóan hosszabb távon is fennmaradó kereslet jó befektetést ígért a termék gyártásban részt vevők vagy újonnan belépők számára is. A kapacitások növelése, az új termékek gyártása érdekében indított beruházások jelentős része még folyamatban van. A jó megtérülést ígérő finanszírozási források rendelkezésre állása biztosítékot jelentett a beruházások befejezésére, a kapacitások további növekedésére, a termék kínálat mind mennyiségben, mind választékban megmutatkozó bővülésére. A fejlesztések és beruházások pedig – a termelés erőforrás korlátainak megszűntetésével – fontos szerepet játszottak a hiányállapot felszámolásában, a védekező eszközök normál piaci körülményeinek helyreállításában. Az időtáv szempontjából, míg a kapacitásnövelés a rövid távú, úgy a beruházás a hosszú távú alkalmazkodás eszköze. Ezzel pedig együtt jár a hosszabb időigény, ami hónapokat, de akár éveket is igénybe vehet.

A járványhelyzet alatt a védekező eszközök hiányának „**társadalmi költsége**” jelentőssé válhatott. A járvány elszabadulása az egészségügyi kiadásokon felül a kieső munkaerő miatt számottevő teljesítmény-viszszavaesést okozhat a termelésben, szolgáltatásban, amely jelentékeny adókiesést eredményezhet. A társadalmi költségek csökkentése érdekében központi beavatkozásra volt szükség. A beszerzések realizálása továbbra is megmaradt a jogszabályok által kijelölt csatornáknak, azonban a kereslet és a kínálat összekapcsolásában az állam is szerepet vállalt.

A **hazai termelői kapacitások kiépítésére** a védekező eszközök piacán az ország kitettségeinek csökkentésére Magyarország is jelentős erőfeszítéseket tett. Az új kapacitások kiépítése az elemzett időszakban részben már megtörtént, de több beruházás még folyamatban van. A PM államtitkára 2020. július 9-án nyilatkozott arról, hogy a magyar tulajdonú vállalatok részvétele az egészségpiacon elenyésző, ezért a Kormány 50 milliárd forintos kerettel támogatási programot indított az egészségügyi gyártókapacitások fejlesztésére⁵⁴. Példaként említette, hogy a Magyarországon forgalmazott egészségügyi termékeknek csak a 18 százalékát gyártják itthon, míg egyes nyugat-európai országokban ez az arány akár 70-80 százalék. Kifejtette, hogy „*a járvány alatt az üzleti szabályokat felrúgva voltaképpen licitálás ment a világpiacon a szükséges egészségügyi termékekre; az is előfordult, hogy egy adott terméket kifizettek, az mégsem érkezett meg, mert végül annak adták, aki többet ígért érte*”. A nyilatkozat szerint Magyarország azt szeretné elérni, hogy legalább a veszélyhelyzetek esetén a kritikusnak ítélt egészségügyi termékekből önellátó legyen az ország.

A PM 2021. február 17-i közleménye szerint az Egészségipari Támogatási Program keretén belül olyan projektek nyertek támogatást, amelyek a védőeszközök, orvostechnikai berendezések, gyógyszeralapanyagok és fertőtlenítést szolgáló termékek gyártásában jelentettek előrelépést.

A kiépített és a folyamatban lévő beruházások során kiépülő kapacitások több területen meg is haladták a hazai igényeket. Ezek a kapacitások export lehetőséget teremtenek, de a világvárványokra való jövőbeli reagálás bázisai is lehetnek.

3. Az Európai Unió koordinációja

A világvárvány idején, különösen az első két hullámban számos alapvető termék vált hiánycikké, bizonyos eszközök esetében pedig jelentősen növelni kellett a gyártás volumenét. A Bizottság a világvárvány leküzdéséhez szükséges védekező eszközök beszerzésének megkönnyítése érdekében létrehozta a Covid-19 elleni küzdelemhez szükséges orvostechikai felszerelések koordinációs központját (továbbiakban Koordinációs központ). A **Koordinációs központ** a tagállamok rendelkezésre álló készleteiből történő szükségletek kielégítése céljából az Unióban együttműködik a nemzeti hatóságokkal, gyártókkal és más érdekelt felekkel. Az érdekelttek egy erre a célra működtetett online platformon lehetőséget kaptak arra, hogy az unió szintű keresletről és kínálatról egymással információikat osszák meg, itt jelezhették a tagállamok az orvostechikai eszközök iránti igényeiket, és tájékozódhattak a kínálatról. A Koordinációs központ a Bizottság koronavírus elleni küzdelemében részt vevő szervezeti egységek szakértelmét hasznosítva öt klasztert működtetett, amelyek mindegyike a védekező eszközök egy-egy termékcsoportjával foglalkozott. Az Európai Gazdasági Térség nem uniós országai (Izland, Liechtenstein és Norvégia), Svájc és az Egyesült Királyság is részt vettek a Koordinációs központ munkájában⁵⁵.

A világvárvány kitörését követő hónapokban, Európában hiány mutatkozott a tesztkészletekből és a tesztanyagokból, a képzett laboratóriumi személyzetből és bizonyos laboratóriumi felszerelésekből. A koordinációs központ 2020. május 28-án találkozót rendezett a tesztelési stratégiák, valamint az Európában rendelkezésre álló és tervezett tesztelési kapacitás témakörében. A koordinációs központ 2020 júniusában a Covid-19 esetleges újbóli megjelenését előkészítő felkészülés céljából rendezett találkozóján a résztvevők többek között a lélegeztetőgépek terén kialakult európai helyzetről oszthatták meg tapasztalataikat⁵⁶.

A Bizottság a tagországok koronavírussal történő küzdelme elősegítése érdekében 2020 márciusában új, sürgősségi orvosi eszközökből álló közös európai stratégiai készletet hozott létre (**rescEU**), amely lélegeztetőgépekből, védőmaszkokból, védőkesztyűkből és laboratóriumi eszközökből állt. A Bizottság teljes egészében finanszírozza a rescEU működtetésével kapcsolatos költségeket és folyamatosan feltölti a készleteket. Elsőként Németország és Románia, majd szeptemberben Dánia, Görögország, Magyarország és Svédország is hozott létre rescEU-raktárat. 2021. januárjában Belgium, Hollandia és Szlovénia is csatlakozott rescEU lerakat működtetéséhez, Németországban pedig egy második raktár nyílt meg. A készletet tároló államok feladata, hogy a Bizottság segítségével beszerezzék az eszközöket. A felszerelések elosztását a Vészhelyzet-reagálási Koordinációs Központ irányította, feladata volt gondoskodni arról, hogy az eszközök oda jussanak el, ahol a legnagyobb szükség van rájuk⁵⁷.

A **Szükséghelyzeti Támogatási Eszköz** a világvárvány kezelésére irányuló tagállami erőfeszítésekhez nyújt segítséget. A Bizottság a Szükséghelyzeti Támogatási Eszközből 100 millió eurót mozgósított több mint 20 millió antigén gyorsteszt készlet megvásárlására. A koronavírus terjedésének megfékezésében kulcsfontosságú tesztkészletek tagállamok részére történő kiszállítása 2021 februárjában kezdődött. A Bizottság 150 millió euró pénzügyi támogatást nyújtott 18 tagállamnak és az Egyesült Királyságnak alapvető orvosi termékek – életmentő egyéni védőeszközök, tesztkészletek és orvostechikai felszerelések – szállításához 2020. április – szeptember között⁵⁸.

Az Európai Unió széles koordinációs tevékenységet látott el a járványhelyzetben. Jelentős erőfeszítéseket tett a védekező eszközök beszerzésének megkönnyítése és a védekezési eszközökhöz való hozzájutásban a szolidaritás érvényesítése terén.

4. A közbeszerzés a járványhelyzet idején

A védekező eszközök hiánya miatt a „társadalmi költség” a járványhelyzetben jelentőssé vált. Ezért a társadalmi költségek csökkentése érdekében központi beavatkozásra volt szükség. Volt olyan termék, ahol maga az állam is megjelent vevőként, továbbá a Kormány intézkedéseivel igyekezett a termékek hiányát gyors reakciókkal csökkenteni. A közbeszerzések szabályait a kínálati piac működésére alakították ki, ezzel szemben a járványhelyzetet a védekező eszközök vonatkozásában hiánygazdasági állapot jellemezte. Ezért a sürgős esetek kezelésére az azonnali intézkedések lehetőségének feltételeit a közbeszerzések tekintetében meg kellett teremteni.

4.1 A verseny és a piac közbeszerzés során

A közbeszerzésekről szóló 2015. évi CXLI. törvény (a továbbiakban: Kbt.) preambuluma alapján a közbeszerzés egy olyan jogilag szabályozott versenyztetési eljárásnak tekintendő, amelynek – az Alaptörvény-nyel és az Európai Unió irányelveivel összhangban – célja a közpénzek hatékony felhasználása, és a közbeszerzések során a tisztességes verseny feltételeinek megteremtése. Méghozzá olyan módon, hogy az átláthatóság és a nyilvános ellenőrizhetőség biztosított legyen, és elősegítse a helyi kis- és közepes vállalkozások eljárásokba történő becsatlakozását.

Az Alaptörvény közpénzügyi rendelkezései értelmében a hatékony és felelős közpénzfelhasználás során a törvényesség, a célszerűség és az eredményesség követelményei szerint szükséges eljárni és biztosítani szükséges az átláthatóságot illetően a közélet tisztasága elvének maradéktalan betartását.

A verseny tisztaságát a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tptv.) rendelkezései hivatottak biztosítani, melyeket természetesen a közbeszerzési eljárásokban is alkalmazni szükséges. A Kbt. ezért alapelvi szinten fogalmazza meg azt a követelményt, hogy a közbeszerzési eljárásban az ajánlatkérő köteles biztosítani, a gazdasági szereplő pedig tiszteltben tartani a verseny tisztaságát, átláthatóságát és nyilvánosságát.

A versenyt segítik elő továbbá a Kbt. 2. §-ának alapvető rendelkezései:

- esélyegyenlőség és egyenlő bánásmód,
- jóhiszeműség és tisztességesség (rendeltetésszerű joggyakorlás, joggal való visszaélés tilalma),
- közpénzekkel történő hatékony és felelős gazdálkodás,
- nemzetközi viszonyosság.

A **verseny** a közbeszerzés szempontjából is előnyös, jó a vevőnek, hiszen biztosítja, hogy a terméket saját preferenciái alapján, az eladók közül válogatva a legmegfelelőbb áron és minőségben tudja beszerezni; és jó az eladónak, hiszen folyamatos alkalmazkodást kíván a piaci elvárásokhoz és körülményekhez, ezáltal fokozza a hatékonyságot és termelékenységét.

Közbeszerzés esetén a **piac szereplői** speciálisak. A jogilag szabályozott közbeszerzési piac szereplői egyrészt az **ajánlatkérők**, akik a közpénzek felhasználásával, és a beszerzési igényeik kielégítése céljából közbeszerzési eljárást folytatnak le, amelynek eredményeképpen szerződést kötnek az összességében a legjobb ajánlatot tevő ajánlattevővel. A piac másik résztvevője az **ajánlattevő**, az a piaci gazdasági szereplő, vállalkozás, aki a közbeszerzési eljárásban ajánlatot nyújt be.

4.2 Járványhelyzet hatása a közbeszerzésre

A járványhelyzet alatt a védekező eszközök piacán a kínálati piacot a keresleti piac váltotta fel. A rendkívüli helyzetre reagálva a **Bizottság** 2020 áprilisában megjelent, a „Közbeszerzési keretnek a COVID-19-válság okozta szükséghelyzetben történő alkalmazásáról” című közleménye rögzítette, hogy „A COVID-19-járvány jelentette egészségügyi válság következtében rendkívüli mértékben megnövekedett az egyes hasonló jellegű áruk és szolgáltatások iránti kereslet, miközben bizonyos ellátási láncok működésében zavarok léptek fel; mindezek kezelése gyors és intelligens megoldásokat, valamint agilitást igényel.” A Bizottság hivatkozással arra, hogy az egyéni védőeszközök, például szájmascok és védőkesztyűk, az orvostechikai eszközök, különösen a lélegeztetőgépek, valamint más orvosi felszerelések többségének elsődleges felvásárlói a tagállami közbeszerzők, a közbeszerzési keretek tágítására – a válság kezeléséhez szükséges áruk, szolgáltatások és beruházások beszerzése tekintetében – megoldási lehetőségeket fogalmazott meg:

„A közbeszerzőknek számos lehetőség áll rendelkezésükre:

- *Először is sürgős esetekben lehetőségük van a határidők jelentős rövidítésével felgyorsítani a nyílt, illetve meghívásos eljárásokat.*
- *Amennyiben ezek a rugalmassági lehetőségek nem bizonyulnak elegendőnek, megfontolható a hirdetmény nélküli tárgyalásos eljárás lefolytatása. Végső soron akár az előre kiválasztott gazdasági szereplő részére történő közvetlen odaítélés is megengedett lehet, feltéve, hogy a kiválasztott gazdasági szereplő az egyetlen, amely képes a helyzet rendkívüli sürgőssége miatti technikai és időbeli korlátok mellett leszállítani a szükséges árukat.*
- *A közbeszerzőknek emellett célszerű alternatív megoldásokat is megvizsgálniuk, valamint együttműködniük a piaccal”.(Bizottság 2020/C 108 I/01 sz. közleménye 1. old⁵⁹)*

A járványhelyzet alatti közbeszerzéseknél a hiányállapot kezelésére, a kínálatra való gyors reagálás érdekében a hazai jogi rendelkezések a beszerzések egyszerűsítését és felgyorsítását célozták, összhangban a Bizottság ajánlásával.

Az Európai Versenyhatóságok Hálózata – felismerve, hogy a piaci változások milyen hatással lehetnek a verseny alakulására – 2020 márciusában közös nyilatkozatot fogadott el, amelyben rögzítették a versenyjog alkalmazásának szempontjait a koronavírus járvány okozta válság idejére. A világjárvány miatt módosult piaci mechanizmusra reagálva, a nyilatkozat a versenytársak fokozott együttműködési lehetőségét rögzíti bizonyos ágazatokban, az ellátási hiányok átmeneti, szükséges és arányos kiküszöbölésével kapcsolatban.⁶⁰

A koronavírus elleni védekezéssel összefüggő beszerzések egyedi szabályai **2020. március 20-tól 2020. június 17-ig** az élet-és vagyonbiztonságot veszélyeztető tömeges megbetegedést okozó humánjárvány megelőzése, illetve következményeinek elhárítása, a magyar állampolgárok egészségének és életének megóvása érdekében elrendelt veszélyhelyzet során teendő intézkedésekről szóló 48/2020. (III. 19.) Korm. rendelet 4. és 5. §-ában kerültek megállapításra.

A speciális szabályozás alapján a Kbt. 5-7. § szerinti ajánlatkérő a koronavírus elleni védekezéssel közvetlenül összefüggő vagy a védekezést irányító állami szervek, védekezést irányító csoportok hatékony működését szolgáló beszerzését a nemzeti értékhatárok elérése vagy meghaladása esetén közbeszerzési szabályoktól eltérően is megvalósíthatta, amennyiben rendelkezett a miniszterelnök, vagy a miniszterelnök delegálása alapján a Kormány más tagjának előzetes egyedi mentesítésével.

A könnyített szabályok értelmében a beszerzés három – kivételes sürgősség esetén egy adott gazdasági szereplő – ajánlatának bekérésével is megvalósítható volt.

A speciális beszerzési szabályozás ugyanakkor nem volt alkalmazható az európai uniós fejlesztési források felhasználása esetén, és az ajánlatkérő azt is köteles volt előzetesen megvizsgálni, hogy a beszerzési igénye központosított közbeszerzési eljárás eredményeképpen megkötött keret-megállapodás vagy más keret jellegű szerződés alkalmazásával – a rendkívüli helyzet által megkívánt módon és idő alatt – kielégíthető-e.

Amennyiben igen, akkor az ezen keresztüli beszerzést volt szükséges választani és az ajánlatkérő az ajánlatkérésre feljogosított szervezet részére fizetendő díj megfizetése alól mentesült, továbbá az igény kielégítésére alkalmas keret-megállapodás vagy keretszerződés a rendkívüli helyzet által megkívánt mértékben és módon – a Kbt. 141. § (6) bekezdésében foglalt feltételek vizsgálata nélkül – módosítható volt. A Kbt. 141. § (6) bekezdése azon lényeges elemeket határozza meg, amelyekkel a szerződés egyébként nem módosítható.

Az **előzetes engedélyezés technikai szabályairól** külön belügyminisztériumi eljárásrend készült⁶¹.

Az egyedi menetesítésre vonatkozó kérelemben igazolni kellett, hogy a tervezett beszerzés a koronavírus elleni védekezéssel közvetlenül összefügg, valamint részletes indokolást kellett adni a beszerzés szükségességéről, a beszerzéssel kielégítendő védekezési célról, a beszerzés esetleges elmaradásának várható következményeiről.

A mentesítési kérelemről az Operatív Törzs javaslata alapján soron kívül hoztak döntést. A döntések megalapozottságának biztosítása érdekében a folyamatba kontrollpontokat telepítettek:

- az Állami Egészségügyi Ellátó Központ vizsgálta a beszerzés szükségességét és nélkülözhetetlenségét a veszélyhelyzet elhárítása érdekében,
- az adott fejezetet irányító szerv vezetője pedig a beszerzési igény előzetes tartalmi felülvizsgálatát végezte.

Az előzőekben foglaltak szerint megvalósított beszerzések szabályszerűségét az államháztartásért felelős miniszter jogosult utólag ellenőrizni.

A veszélyhelyzet megszűnésének napjától – 2020. június 18. – az egyszerűsített beszerzési szabályokat tartalmazó 48/2020. (III. 19.) Korm. rendelet az Alaptörvény 53. cikk (4) bekezdése alapján hatályát veszítette. Ugyanakkor – az esetleges válsághelyzetek kezelésére – a szabályok változatlan formában 2020. június 18-i hatálybalépéssel beépültek az egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. (a továbbiakban: Eütv.) törvény 232/E. §-ába, a veszélyhelyzet megszűnésével összefüggő átmeneti szabályokról és a járványügyi készülségről szóló 2020. évi LVIII. törvény 319. §-a alapján. Az Eütv. szerinti egyszerűsített beszerzési eljárással valósítható meg az **egészségügyi válsághelyzet idején** az egészségügyi válsághelyzet kezelésével közvetlenül összefüggő vagy az egészségügyi válsághelyzetben a védekezést irányító állami szervek, védekezést irányító csoportok hatékony működését szolgáló beszerzés.

A Kbt. 111. § i) pontjának 2020. december 11-től hatályos módosulása következtében a veszélyhelyzet vagy egészségügyi válsághelyzet esetén a humánjárvány megelőzése vagy elhárítása érdekében történő, az európai uniós értékhatárt el nem érő értékű beszerzésekre nem kell a Kbt. rendelkezéseit alkalmazni. Az Eütv. és a Kbt. módosítása lehetővé teszi a kivétel alkalmazását egészségügyi válsághelyzetben, az emberi járvány megelőzése vagy elhárítása érdekében szükséges beszerzésekre is. Így a járványhelyzet kezeléséhez szükséges, az uniós értékhatárt el nem érő értékű beszerzések (pl. egyes ajánlatkérő szervek védőfelszerelés beszerzése) kivételt képeznek a Kbt. hatálya alól, amely egy járványhelyzet esetén a szükséges intézkedések hatékony és gyors végrehajtását segítheti elő.

A közbeszerzések járványhelyzet alatti szabályozásának magyarországi egyszerűsítése a Bizottság ajánlásával összhangban történt. A végrehajtott egyszerűsítés – a védekező eszközök piacának hiány állapotában – hozzájárult a piacon fellelhető, rendelkezésre álló termékek esetén a gyors reagáláshoz, ezáltal a gyors beszerzéshez, és ezzel a hiány állapot mielőbbi csökkentéséhez. Ugyanakkor a szabályozási módosítások során a döntéshozatal folyamatába épített kontrollok (Belügyminisztérium eljárásrend), illetőleg a beszerzések szabályszerűségének utólagos ellenőrzése hozzájárul az integritás erősítéséhez és a korrupciós kockázatok csökkentéséhez. A módosított Eütv. szerint kialakított szabályok gyors alkalmazkodási lehetőséget biztosítanak – egy esetleges jövőbeni veszélyhelyzetben is egészségügyi válsághelyzet idején – a válsághelyzet kezeléséhez kapcsolódó beszerzések körében.

FELHASZNÁLT SZAKIRODALOM

1. MedTech Europe (2020). A COVID-19 elleni védőfelszerelések alkalmazása.
https://www.hartmann.info/hu-hu/articles/0/3/hu_medtech_europe
2. Kornai, J. A hiány (1980). Budapest: Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó
3. Kornai, J. A hiány újratermelése (2014). Közgazdasági szemle 2014. október (1140-1146. old)
<https://core.ac.uk/download/pdf/42928795.pdf>
4. Kornai J. (1984). Bürokratikus és piaci koordináció. Budapest: Akadémia Kiadó
5. Németh, E., Vargha, B., Jakovác, K. A közélet tisztaságát támogató, tudományosan megalapozott mérés (Módszertani iránymutatás a hazai korrupciós helyzet valóságának megfelelő értékelésére alkalmas mérési rendszer kialakításához) Kézirat
6. Madarász, A. A láthatatlan kéz-szemelvények egy metafora történetéből. Közgazdasági szemle 2014. július-augusztus. (826-834. old)
http://real.mtak.hu/15143/1/Kszemle_CIKK_1492.pdf
7. Péter, A. Közgazdasági versenyelméletek és a versenyjog. Közgazdász Fórum 2013.01. (61. old)
http://epa.oszk.hu/00300/00315/00102/pdf/EPA00315_kozgazd_forum_2013_01_059-071.pdf
8. Chikán, A. (2008). Vállalatgazdaságtan. Budapest: AULA Kiadó

VONATKOZÓ JOGSZABÁLYOK JEGYZÉKE

1996. évi LVII. törvény	A verseny tisztaságát a tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény (a továbbiakban: Tpv.)
1997. évi CLIV. törvény	egészségügyről szóló 1997. évi CLIV. törvény (Eütv.)
2015. évi CXLIII. törvény	A közbeszerzésekről szóló 2015. évi CXLIII. törvény (a továbbiakban: Kbt.)
2017. évi CXXIX. törvény	A tisztességtelen piaci magatartás és a versenykorlátozás tilalmáról szóló 1996. évi LVII. törvény, valamint az azzal összefüggő egyes törvényi rendelkezések módosításáról
40/2020. (III.11.) Korm. rendelet	a veszélyhelyzet kihirdetéséről szóló (40/2020. (III.11.) Korm. rendelet)
48/2020.(III. 19.) Korm. rendelet	az élet- és vagyonbiztonságot veszélyeztető tömeges megbetegedést okozó humánjárvány megelőzése, illetve következményeinek elhárítása, a magyar állampolgárok egészségének és életének megóvása érdekében elrendelt veszélyhelyzet során teendő intézkedésekről
83/2020.(IV. 3.) Korm. rendelet	a veszélyhelyzet során alkalmazandó egyes egészségügyi intézkedésekről
291/2020. (VI. 17.) Korm. rendelet	a járványügyi készültségi időszak utazási korlátozásairól szóló 291/2020. (VI. 17.) Korm. rendelet
341/2020. (VII. 12.) Korm. rendelet	a járványügyi készültségi időszak utazási korlátozásairól szóló 341/2020. (VII. 12.) Korm. rendelet
484/2020. (XI. 10.) Korm. rendelet	a veszélyhelyzet idején alkalmazandó védelmi intézkedések második üteméről szóló 484/2020. (XI. 10.) Korm. rendelet
488/2020. (XI. 11.) Korm. rendelet	a biztonságos veszélyhelyzeti gyógyszerellátáshoz szükséges egyes intézkedésekről
692/2020. (XII. 29.) Korm. rendelet	a veszélyhelyzet ideje alatt az állam tulajdonában álló gyógyszerek, orvostechnikai eszközök, valamint egyéni védőeszközök járvány megelőzéséhez, terjedésének megakadályozásához szükséges hasznosításáról, továbbá az állami, egyes önkormányzati fenntartású egészségügyi intézmények kötelezettségvállalásának egyes szabályairól
84/2021. (II. 24.) Korm. rendelet	a Nemzeti Oltóanyaggyár és a Nemzeti Koronavírus-oltóanyaggyár megvalósításával és az ahhoz kapcsolódó építmények, infrastrukturális fejlesztések megvalósítására irányuló beruházás megvalósításával összefüggő közigazgatási hatósági ügyek nemzetgazdasági szempontból kiemelt jelentőségű üggyé nyilvánításáról
EU 2021/111 Végrehajtási rendelete	A Bizottság 2021. január 29-i (EU) 2021/111 Végrehajtási rendelete egyes termékek kivitelének exportengedély bemutatásához kötéséről

FOGALOMTÁR, FORRÁS HIVATKOZÁSOK

Fogalomtár

biocid termék	Bármely olyan, egy vagy több hatóanyagból álló, egy vagy több hatóanyagot tartalmazó egy vagy több hatóanyagot keletkeztető anyag vagy keverék a felhasználóhoz jutó kiserelésben, amelynek rendeltetése, hogy károsító szervezeteket a tisztán fizikai vagy mechanikai ráhatáson kívüli bármely módon elpusztítson, elriasszon, ártalmatlanná tegyen, hatásuk kifejtésében megakadályozzon vagy azokkal szemben más gátló hatást fejtson ki.
Covid-19 világjárvány	Az Egészségügyi Világszervezet 2020. március 11-én hirdette ki a betegség okozta világjárvány megjelenését.
Egészségipari Támogatási program	Az előirányzat célja a hazai kis-, közép-, és nagyvállalkozások, minimum 400 millió forint elszámolható összköltségű koronavírus-járvány elleni védekezés szempontjából releváns termék kifejlesztésére vagy előállítására irányuló beruházásainak, továbbá a hazai egészségügyi gyártás megerősítésének támogatása, annak érdekében, hogy járványhelyzetben a globális ellátási láncok megszakadása esetén is biztosítható legyen az egészségügyi ellátás. Az előirányzat keretében a fenti célt szolgáló beruházás vagy kísérleti-fejlesztési tevékenység részesülhet támogatásban. Az előirányzat tartalmazza a kezelésével és működtetésével járó költségeket is. (9/2018. (X. 19.) PM rendelet – a fejezeti kezelésű előirányzatok kezeléséről és felhasználásáról)
Európai Gazdasági Térség	Az Európai Gazdasági Térséget (EGT) 1994-ben azzal a céllal hozták létre, hogy az EU belső piacára vonatkozó rendelkezéseket kiterjesszék az Európai Szabadkereskedelmi Társulás (EFTA) országaira. Norvégia, Izland és Liechtenstein az EGT tagjai. Svájc az EFTA tagja, de nem vesz részt az EGT-ben. Az Uniót és EGT-tag EFTA-partnerországait (Norvégiát és Izlandot) különböző „északi politikák” és fórumok is összekötik, amelyek Európa gyorsan fejlődő északi részére és az Északi-sarkvidék egészére fókuszálnak. (Európai Parlament)
Hiánygazdaság	<i>A kezdeti kereslet „elszaladása”, miközben a fizikai kínálat természetesen korlátozott. Az allokációs folyamatok résztvevőinek tájékozatlansága azonban fokozhatja (s esetleg önmagában is előidézhetheti) a hiányjelenségeket.</i> (Kornai 1980, 178. old). A hiányjelenségek felszaporodása nyomán kialakult gazdasági állapot. A piacgazdaságban is kialakulhat, de elsősorban a szocialista országokban volt jellemző, ahol gyakoriak voltak a sorban állások bizonyos árucikkekért, rosszabb minőségű szolgáltatást lehetett csak elérni
Kemény költségvetési korlát	A vállalat költségvetése nem haladhatja meg a rendelkezésre álló pénzügyi erőforrásokat. Fizetéképtelenség esetén a veszteségét adóelengedés, állami dotáció, hitel nem ellentételezi (Kornai 1980).
Piacgazdaság	Olyan gazdasági rendszer, amelyben a termelési tényezők többségében magántulajdonban vannak, és ahol a termelt javak és szolgáltatások elosztását a túlnyomórészt a szabad piac határozza meg.
Puha költségvetési korlát	A vállalat vesztesége nem vezet csődhez, hitellel, adócsökkentéssel, vagy dotációval túléli a pénzügyi nehézségeket (Kornai 1980).

Szűkös javak	Nem állnak olyan mennyiségben rendelkezésre, hogy ingyenes hozzáférhetőség esetén minden szükségletet kielégítsenek. Ezért ezeknek a javaknak – legalább egyoldalú – piaca alakul ki: lesznek vásárlók, akik versenyeznek egymással a jószág elfogyasztásáért.
Szükséghelyzeti Támogatási Eszköz	Az Európai Bizottság a Szükséghelyzeti Támogatási Eszköz keretében a szolidaritás elvének alapján egységbe fogja az erőfeszítéseket és összevonja az erőforrásokat, hogy gyorsan fedezni lehessen a közös stratégiai szükségleteket. Az eszköz segít enyhíteni a világjárvány közvetlen következményeit, és előre jelezni a helyreállítással kapcsolatos szükségleteket (Európai Bizottság: Szükséghelyzeti Támogatási Eszköz)
Vészhelyzet-reagálási Koordinációs Központ	A RescEU készletet tároló államok feladata, hogy az Európai Bizottság segítségével beszerezzék az eszközöket. A felszerelések elosztását a Vészhelyzet-reagálási Koordinációs Központ irányítja. „A Vészhelyzet-reagálási Koordinációs Központ (ERCC) a hét minden napján 24 órában rendelkezésre áll, és részt vesz a szükséges betegszállítás koordinálásában és társfinanszírozásában. Ilyen jellegű tagállami segítségkérés esetén az ERCC a szokásos eljárásainak megfelelően aktiválja az uniós polgári védelmi mechanizmust”. (Az Európai Bizottság (2020/C 111 I/01) Közleménye iránymutatások a COVID-19-válság összefüggésében folytatott határokon átnyúló egészségügyi együttműködésre irányuló uniós sürgősségi segítségnyújtásról)

Forrás hivatkozások

¹ Kornai, J. A hiány (1980). Budapest: Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó 7.3. fejezet alapján

² Kornai, J. A hiány (1980). Budapest: Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó 2.3. fejezet alapján

³ Kornai, J. A hiány (1980). Budapest: Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó 15. fejezet alapján

⁴ Kornai, J. A hiány (1980). Budapest: Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó 6.6. fejezet alapján

⁵ Kornai, J. A hiány (1980). Budapest: Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó 2.5. fejezet alapján

⁶ Kornai, J. A hiány (1980). Budapest: Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó 3.3. fejezet alapján

⁷ Kornai, J. A hiány (1980). Budapest: Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó 6.6. fejezet alapján

⁸ Kornai, J. A hiány (1980). Budapest: Közgazdasági és Jogi Könyvkiadó 10.4 fejezet alapján

⁹ 40/2020. (III.11.) Korm. rendelet

¹⁰ koronavírus. gov.hu 2020.03.24. Operatív törzs: folyamatos az új eszközök beszerzése

<https://koronavirus.gov.hu/cikkek/operativ-torzsfolyamatos-az-uj-eszkozok-beszerese>

¹¹ Miniszterelnök rádiónyilatkozata, 2020. április <https://qubit.hu/2020/04/21/nem-a-beszeresi-ar-hanem-a-gyartoi-kapacitas-akadalyozhatja-meg-hogy-legyen-eleg-lelegeztetogep-magyarorszagon>

¹² Budapesti Műszaki és Gazdaságtudományi Egyetem, 2020. május: A műegyetemen fejlesztett készülékkel megkezdődött a hazai lélegeztetőgép-gyártás https://www.bme.hu/hirek/20200528/A_Muegyetemen_fejlesztett_keszulekkel_megkezdodott_a_hazai_lelegeztetogep_gyartas

https://www.bme.hu/hirek/20200528/A_Muegyetemen_fejlesztett_keszulekkel_megkezdodott_a_hazai_lelegeztetogep_gyartas

koronavírus, 2020. május: Elindul a magyar fejlesztésű lélegeztetőgép gyártása Magyarországon

<https://koronavirus.gov.hu/cikkek/elindul-magyar-fejlesztesu-lelegeztetogep-gyartasa-magyarorszagon>

koronavírus, 2020. szeptember: Szijjártó: elkészültek a Magyarországon gyártott, világszínvonalú lélegeztetőgépek

<https://koronavirus.gov.hu/cikkek/szijasjarto-elkeszultek-magyarorszagon-gyartott-vilagszinvonalu-lelegeztetogeppek>

¹³ Euronews 2020. június <https://hu.euronews.com/2020/06/30/magyarorszag-lelegeztetogep-nagyhatalom>

¹⁴ Semmelweis Egyetem 2021. március 4.: Magyar fejlesztésű lélegeztetőgépeket kapott a Semmelweis Egyetem

<https://semmelweis.hu/mediasarok/2021/03/04/magyar-fejlesztesu-lelegeztetogepeket-kapott-a-semmelweis-egyetem/>

¹⁵ Külügyminisztérium tájékoztató <https://hu.euronews.com/2020/10/25/szazotven-lelegeztetogepet-ad-csehorszagnak-a-magyar-kormany>

<https://hu.euronews.com/2020/10/25/szazotven-lelegeztetogepet-ad-csehorszagnak-a-magyar-kormany>

¹⁶ Magyar Közösség Pártja elnöke Forró Krisztián

<https://parameter.sk/magyarorszagrol-erkeznek-lelegeztetogeppek-galantai-korhazba>

¹⁷ Bizottság közleménye: Oltóanyag stratégia (a Covid19-oltóanyagokta vonatkozó uniós stratégia) 2020. 06.17.

<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0245&from=EN>

- ¹⁸ Bizottság közleménye: Oltóanyag stratégia
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0245&from=EN>
- ¹⁹ https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/ip_20_1103
- ²⁰ Európai Bizottság: Szükséghelyzeti Támogatási Eszköz
https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/emergency-support-instrument_hu
- ²¹ Bizottság: Oltóanyag stratégia
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0245&from=EN>
- ²² Bizottság: Oltóanyag stratégia, Európai Bizottság: Szükséghelyzeti Támogatási Eszköz
<https://eur-lex.europa.eu/legal-content/HU/TXT/HTML/?uri=CELEX:52020DC0245&from=EN>
https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/emergency-support-instrument_hu
- ²³ Szegedi Tudományegyetem honlap - Interjú Karikó Katalinnal az új technológia egyik kifejlesztőjével 2020. április 9.
<https://u-szeged.hu/sztechirek/2020-aprilis/koronavirus-elleni?objectParentFolderId=25255>
- ²⁴ Az Európai Bizottság sajtóközleménye - engedélyezi az első Covid19 elleni biztonságos és hatásos oltóanyagot (2020.12.21.)
https://www.google.com/url?sa=t&rct=j&q=&esrc=s&source=web&cd=&ved=2ahUKEwjRhPubpaDwAhXYs6QKHbyhAOgQFjAGegQICxAD&url=https%3A%2F%2Fec.europa.eu%2Fcommission%2Fpresscorner%2Fapi%2Ffiles%2Fdocument%2Fprint%2Fhu%2Fip_20_2466%2FIP_20_2466_HU.pdf&usq=AOvVaw3YdI3u-OfD1NfAK73IEXN
- ²⁵ Európa Bizottság sajtóközleménye: Oltóanyag-tárgyalások
https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/safe-covid-19-vaccines-europeans/questions-and-answers-covid-19-vaccination-eu_hu#negotiations
- ²⁶ OGYÉI : Orosz vakcina . minden gyártási tételt külön ellenőriz majd a hatóság (2021.01.27)
https://ogyei.gov.hu/orosz_vakcina_minen_gyartasi_tetelt_kulon_ellenoriz_majd_a_hatosag_20210127
- ²⁷ Telex: Minden fontos információ a vakcinákról, egy helyen
[https://telex.hu/koronavirus/2021/03/29/covid-vakcinak-oltasok-tudnivalok-informaciok-minden-ami-fontos-ki-kap-hatja-pfizer-moderna-astrazeneca-szputnyik-sinopharm-janssen-cansino-covishield_\(2021_04_13.\)](https://telex.hu/koronavirus/2021/03/29/covid-vakcinak-oltasok-tudnivalok-informaciok-minden-ami-fontos-ki-kap-hatja-pfizer-moderna-astrazeneca-szputnyik-sinopharm-janssen-cansino-covishield_(2021_04_13.))
- ²⁸ Magyarországra érkezett vakcinák típusa és mennyisége (2021. március 30.)
<https://koronavirus.gov.hu/cikkek/magyarorszagra-erkezett-vakcinak-tipusa-es-mennyisege-9>
- ²⁹ Palkovics: a jövő év végén megkezdődik a hazai koronavírus-elleni vakcina gyártás (2021. február 25.)
<https://koronavirus.gov.hu/cikkek/palkovics-jovo-ev-vegen-megkezdodik-hazai-koronavirus-elleni-vakcina-gyartasa>
- ³⁰ https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/safe-covid-19-vaccines-europeans/questions-and-answers-covid-19-vaccination-eu_hu#az-export-tlthatsga
- ³¹ Az Európai Bizottság sajtóközleménye: Új eljárás a Covid19 variánsai elleni módosított oltóanyagok jóváhagyásának megkönnyítésére és felgyorsítására (2021. március 24.)
https://ec.europa.eu/commission/presscorner/detail/hu/IP_21_1088
- ³² Origo (2020.03.24.): Orbán Viktor újabb jelentős egészségügyi szállítmány érkezését jelentette be
<https://www.origo.hu/itthon/20200324-orbanviktor-ujabb-jelentos-szallitmany-erkezeset-jelentette-be.html>
- ³³ koronavirus.gov.hu (2020.03.24.): Operatív törzs: folyamatos az új eszközök beszerzése
<https://koronavirus.gov.hu/cikkek/operativ-torzsz-folyamatos-az-uj-eszkozok-beszerzese>
- ³⁴ koronavirus.gov.hu (2020. április 15.): Huszonnégy óra alatt 10,7 millió maszk érkezett Magyarországra
<https://koronavirus.gov.hu/cikkek/huszonnegy-ora-alatt-107-millio-maszk-erkezett-magyarorszagra>
- ³⁵ koronavirus.gov.hu (2020.05.04.): Szijjártó: több mint 17,5 millió maszk érkezett Magyarországra az elmúlt héten
<https://koronavirus.gov.hu/cikkek/szijasrtotobb-mint-175-millio-maszk-erkezett-magyarorszagra-az-elmult-heten>
- ³⁶ koronavirus.gov.hu (2020.03.24.): Operatív törzs: folyamatos az új eszközök beszerzése
<https://koronavirus.gov.hu/cikkek/operativ-torzsz-folyamatos-az-uj-eszkozok-beszerzese>
- ³⁷ koronavirus.gov.hu (2020.05.04.): Szijjártó: több mint 17,5 millió maszk érkezett Magyarországra az elmúlt héten
<https://koronavirus.gov.hu/cikkek/szijasrtotobb-mint-175-millio-maszk-erkezett-magyarorszagra-az-elmult-heten>
- ³⁸ vakcinainfo.gov.hu: Amit a külföldről hazatérőknek tudni kell – karantén, teszt, felmentés a karantén alól (2020. szeptember 01.)
<https://koronavirus.gov.hu/cikkek/amit-kulfoldrol-hazateroknek-tudni-kell-karanten-teszt-felmentes-karanten-alol>
- ³⁹ Európai Bizottság honlap: Népegészségügy
https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/public-health_hu
- ⁴⁰ Európai Bizottság: Népegészségügy
https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/public-health_hu
- ⁴¹ Európai Bizottság: Népegészségügy
https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/public-health_hu
- ⁴² Európai Bizottság: Szükséghelyzeti Támogatási Eszköz
https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/emergency-support-instrument_hu

- ⁴³ Nemzeti Népegészségügyi Központ (2020.06.09.): Tájékoztató ideiglenes biocid engedélyekről
<https://www.nnk.gov.hu/index.php/component/content/article/40-hirek/666-tajekoztato-ideiglenes-biocid-engedelyekrol>)
- ⁴⁴ MTI nyomán HUNGRANA Kft. (2020.04.17.): Több gyártó összefogásával lesz elég fertőtlenítőszer Magyarországon
<https://www.hungrana.hu/hirek/89-hat-gyarto-osszefogasaval-lesz-eleg-fertotlenitoszer-magyarorszagon>
- ⁴⁵ Magyar Vegyipari Szövetség (2020.06.15.): COVID-19 A magyar vegyipar reagálása
<https://mavesz.hu/wp-content/uploads/2020/06/COVID-kiadva%CC%81ny-A4-v9-screen.pdf>
- ⁴⁶ koronavirus.gov.hu (2020.03.24.): Operatív törzs: folyamatos az új eszközök beszerzése
- ⁴⁷ koronavirus.gov.hu (2020.04.15.): Huszonnégy óra alatt 10,7 millió maszk érkezett Magyarországra
- ⁴⁸ koronavirus.gov.hu (2020.05.04.): Szijjártó: több mint 17,5 millió maszk érkezett Magyarországra az elmúlt héten
- ⁴⁹ Büntetés-végrehajtás bv.gov.hu honlapra feltöltött adatok a védőmaszk gyártásról (2021. április 14-én elérhető)
<https://bv.gov.hu/hu/node/3426>.
- ⁵⁰ Nemzeti Népegészségügyi Központ: A Magyarországra történő beutazás szabályai (2020. november 24.)
<https://www.nnk.gov.hu/index.php/koronavirus-tajekoztato/893-a-magyarorszagra-torteno-beutazas-szabalyai>
- ⁵¹ MTI (2021.02.17.): Varga Mihály: önellátó lesz Magyarország az orvosi maszkgyártásban
<https://koronavirus.gov.hu/cikkek/varga-mihaly-onellato-lesz-magyarorszag-az-orvosi-maszkgyartasban>
- ⁵² Közérthetően a magyar piaci versenyről – Gyorsjelentés a Gazdasági Versenyhivatal tevékenységéről 2020. (11. old)
<https://www.gvh.hu/gvh/gyorsjelentések/gyorsjelentések>
- ⁵³ Gazdasági versenyhivatal sajtóközlemények
<https://gvh.hu/sajtoszoba/sajtokozlemenyek/2020-as-sajtokozlemenyek/virusokkal-es-bakteriumokkal-szemben-vedelmet-kinalo-termek-reklamjat-vizsgalja-a-gvh>
<https://www.gvh.hu/sajtoszoba/sajtokozlemenyek/2020-as-sajtokozlemenyek/versenyhivatali-eljaras-indult-a-gyogyhatas-igero-c-peptidet-tartalmazozkozmetikai-termek-miatt>
<https://www.gvh.hu/sajtoszoba/sajtokozlemenyek/2021-es-sajtokozlemenyek/a-magyar-versenyhatosag-1178-millio-forint-birsag-mellett-veglegesen-megtiltotta-a-c-peptid-termek-jogellenes-reklamozasat>
<https://gvh.hu/sajtoszoba/sajtokozlemenyek/2020-as-sajtokozlemenyek/versenyhatosagi-eljaras-indult-az-ekszertv-kezfertotlenitot-is-ertekesito-musora-miatt>
<https://www.gvh.hu/sajtoszoba/sajtokozlemenyek/2021-es-sajtokozlemenyek/eljarast-indit-a-versenyhivatal-a-koronavirus-gyogvitasat-igero-termekcsalad-reklamozasaval-kapcsolatban>
<https://www.gvh.hu/sajtoszoba/sajtokozlemenyek/2021-es-sajtokozlemenyek/virusellenes-technologiaival-hirdetett-agynemu-miatt-inditott-vizsgalatot-a-gvh>
- ⁵⁴ vakcinainfo.gov.hu (2020. július 09): PM: a Kormány 50 milliárd forintos kerettel támogatási programot indított az egészségügyi gyártókapacitások fejlesztésére
<https://koronavirus.gov.hu/cikkek/pm-kormany-50-milliard-forintos-kerettel-tamogatasi-programot-inditott-az-egeszsegugyi>
- ⁵⁵ Európai Bizottság: A Covid19 elleni küzdelemhez szükséges orvostechnikai felszerelések koordinációs központja honlap
https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/emergency-support-instrument/covid-19-clearing-house-medical-equipment_hu
- ⁵⁶ Európai Bizottság: A Covid19 elleni küzdelemhez szükséges orvostechnikai felszerelések koordinációs központja honlap
- ⁵⁷ Európai Bizottság: Népegészségügy és Európai Bizottság: Válságkezelés és szolidaritás
https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/crisis-management-and-solidarity_hu
- ⁵⁸ Európai Bizottság: Szükséghelyzeti Támogatási Eszköz
https://ec.europa.eu/info/live-work-travel-eu/coronavirus-response/emergency-support-instrument_hu
- ⁵⁹ 2020. április 1-én megjelent az Európai Bizottság 2020/C 108 I/01 számú közleménye
<https://www.kozbeszerzes.hu/2020/4/az-europai-bizottsag-kozlemeny-kozbeszerzesi-keretnek-covid-19-valsag-okozta-szukseghelyzetben-torteno-alkalmazasarol>
- ⁶⁰ Európai Versenyhatóságok Hálózata (European Competition Network, ECN) közös nyilatkozata
https://ec.europa.eu/competition/ecn/202003_joint-statement_ecn_corona-crisis.pdf
- ⁶¹ Belügyminisztérium eljárásrend
<https://okfo.gov.hu/-/a-koronavirus-jarvany-elleni-vedekezesert-felelos-operativ-torzs-fele-benyujtando-beszerzesi-engedely-kerelem>

ÁLLAMI SZÁMVEVŐSZÉK

1052 Budapest, Apáczai Cs. J. u. 10. | 1364 Budapest 4. Pf. 54

TEL: +36 1 484 9100

email: szamvevoszek@asz.hu

web: www.asz.hu | www.aszhirportal.hu